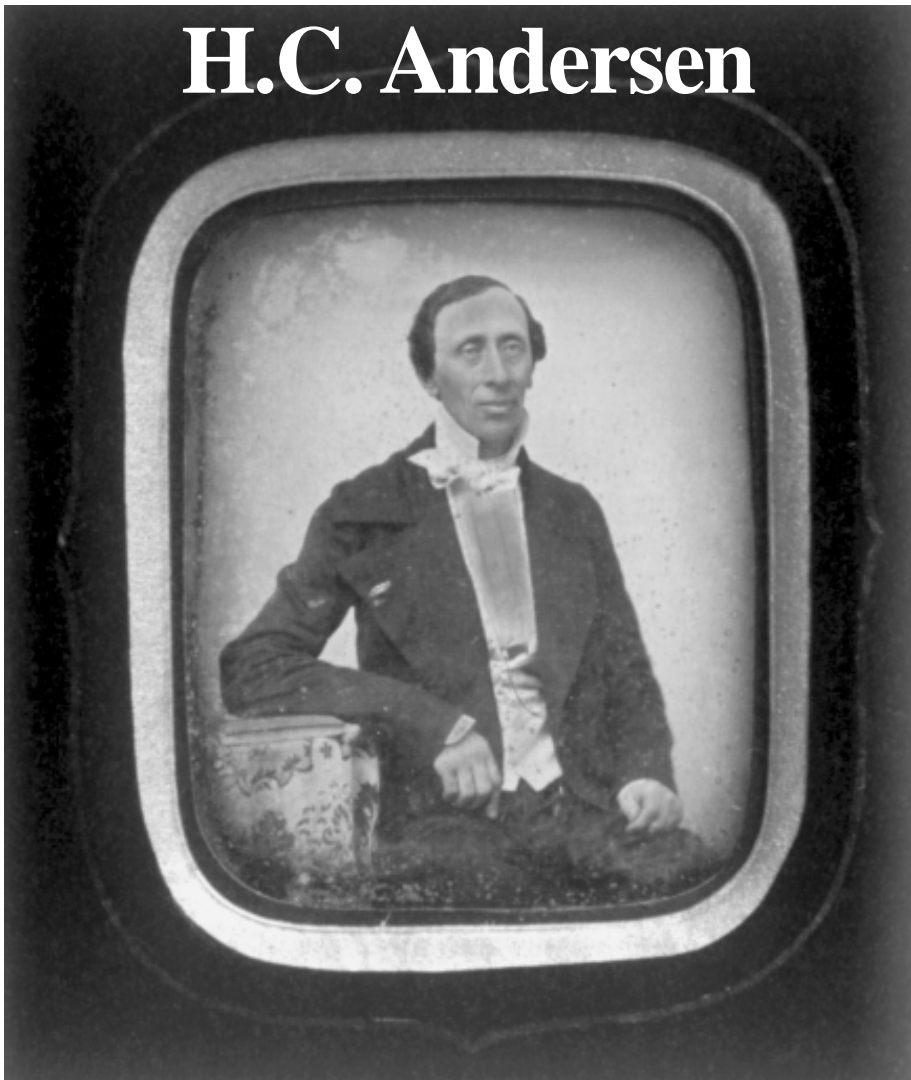

H.C. Andersen

**- en perle i
dansk kristen kultur**

Udgivet af Foreningen Dansk Kultur

H.C. Andersen

en perle i dansk kristen kultur

udgivet af
Foreningen Dansk Kultur
på Forskningsforlaget Rafael
2005

Ansvarshavende redaktør
Niels Erik Søndergaard
Rasmus Rasks Alle 95
5250 Odense SV
n.e.s@mail.tele.dk

Trykt hos
PoBe sats & repro
6430 Nordborg

ISBN 87-91107-16-4

Indhold

Redaktørens forord	4
Jødepigen	5
Paa den yderste Dag	8
Anne Lisbeth.....	11
Pigen, som traadte paa Brødet	19
H.C. Andersen i muslimsk tilpasning	25
Andersen og kejseren	29
H.C. Andersen og det danske sprog.....	34
Andersen bag dødens port	36
Foreningen Dansk Kultur	40

H.C. ANDERSEN

Dansk Kulturs blad her lige før jul i 2005 har H.C.Andersen som tema. Men hvorfor nu det? Han er vel godt nok kendt i forvejen, kunne man spørge? Ganske vist er H.C. Andersen meget kendt. Men er det nu også den egentlige H.C. Andersen, der er kendt? En gang imellem synes det som om, at det er en tids-tilpasset H.C. Andersen, der er kendt!

Han var dybt rodfæstet i dansk og kristen kultur, og han har med sin internationale horisont og store rejseinteresse til fulde bevist, at rodfæstethed ikke har noget med primitivitet eller manglende horisont at gøre, men tværtimod er forudsætningen for en dybere horisont.

Men tidens kulturradikale magthavere har forsøgt at vende alting på hovedet. Derfor har kulturradikalismen forsøgt åndeligt, kulturelt og nationalt at nedtone H.C. Andersen ved blandt andet at gøre ham banal og forsøge at skubbe hans budskab til de voksne i baggrunden. De har endvidere forsøgt at pålyve ham ting, der var ham aldeles fremmed, så som homoseksualitet. De har også forsøgt at dreje fokus væk fra den egentlige H.C. Andersen ved at komme med forskellig vidtløftig snak om hans slægtsafstamning. Dette er sket både ved at dreje lidt på præsentationen af forfatterskabet som helhed og ved at lade dele af forfatterskabet glide ud i glemsel.

I dette blad vil vi derfor trykke fire eventyr, som kulturradikalismen aldrig lader medierne omtale, og som den aldrig lader trykke, med mindre den er tvunget til det ved præstigeudgaver af H.C. Andersens samlede værker.

De fire eventyr: „Jødepigen“, „På den yderste dag“, „Anne Lisbeth“ og „Pigen, som trådte på brødet“ slår H.C. Andersens nære forhold til den kristne tro fast med syvtommersøm. Og da han ikke var religionsneutral, er den egentlige H.C. Andersen naturligvis heller ikke politisk korrekt i dag.

I en tale i 1858 sagde H.C. Andersen: „I England i den kongelige Marine, er der gennem alt Tougværket, i Småt og i Stort, en rød Traad, der antyder, at det tilhører Kronen. Gennem alle Menneskers Liv og Levnet gaaer der ogsaa en Traad, en usynlig Traad, der viser, at vi tilhører Gud. At finde denne traad i Smaat og i Stort, i vort eget Liv i alt uden om os, det skal Digtekunsten hjælpe os til, og den kommer frem i mange Skikkelser.“

Det er vort håb med artiklerne i dette blad at vise lidt hen til, hvem den egentlige H.C. Andersen i virkeligheden var.

Niels Erik Søndergård

Jødepigen

(1863)

Der var i Fattigskolen mellem de andre Smaaabørn en lille Jødepige, saa opvakt og god, den Flinkeste af dem Allesammen; men i een af Læretimerne kunde hun ikke tage Deel, det var Religionstimen; hun var jo i en christen Skole.

Geographibogen kunde hun have for sig og læse i, eller faae sit Regnestykke færdigt, men det var snart færdigt og Lectien læst; der laae vel en Bog opslaaet foran hende, men hun læste ikke i den, hun sad og hørte efter, og snart mærkede Læreren, at hun fulgte med, som næsten Ingen af de Andre.

„Læs i din Bog!“ sagde han mildt og alvorligt, men hun saae paa ham med sine sorte, straalende Øine, og da han spurgte ogsaa hende, vidste hun bedre Besked end Alle de Andre. Hun havde hørt, forstaaet og gjemt.

Hendes Fader var en fattig, brav Mand; han havde ved Barnets Skolegang betinget, at hun ikke undervistes i den christne Tro; at lade hende gaae bort i denne Underviisningstime kunde maaskee forarge, vække Tanker og Stemninger hos de andre Smaa i Skolen, og altsaa blev hun, men det kunde ikke længer skee.

Læreren gik til Faderen, sagde ham, at han enten maatte tage sin Datter ud af Skolen, eller lade hende blive Christen. „Jeg kan ikke udholde at see disse brændende Øine, den Inderlighed og ligesom Sjæletørst efter Evangeliets Ord!“ sagde Læreren.

Og Faderen brast i Graad: „Jeg selv veed kun Lidet af vor egen Religion, men hendes Moder var en Israels Datter, fast og stærk i sin Tro, hende gav jeg paa hendes Døds seng det Løfte, at vort Barn aldrig skulde blive christent døbt; jeg maa holde mit Løfte, det er mig som en Pagt med Gud.“

Og den lille Jødepige blev tagen ud af de Christnes Skole.

- - Der var gaaet Aaringer.

Ovre i en af Jyllands mindste Kjøbstæder tjente i et ringe, borgerligt Huus en fattig Pige af mosaisks Troeskjendelse, det var Sara; hendes Haar var sort som Ibenholt, hendes Øine saa mørke og dog fulde af Glands og Lys, som Orientens Døttre eie dem; Udtrykket hos den fuldvoxne Pige var endnu det samme, som hos Barnet, da hun sad paa Skolebænken og hørte til med tankefuldt Blik.

Hver Søndag klang fra Kirken Orgelet og Menighedens Sang, det lød over Gaden ind i Gjenbohuset, hvor Jødepigen stod ved sin Gjærning, flittig og trofast i sit Kald. „Kom Sabbathens Dag ihu og hold den hellig!“ var hendes Lov, men Sabbathen for hende var de Christnes Arbejdsdag, og hun kunde kun i sit Hjerte holde den hellig, det hun ikke troede var nok. Men hvad er Dag og Time for Gud? den

Tanke var vaagnet i hendes Sjæl, og paa de Christnes Søndag blev Andagtstimen mere uforstyrret; naaede da Orgelklang og Psalmesang over til hende i Kjøkkenet bag Vasken, da blev helligt og stille selv dette Sted. Det gamle Testament, hendes Folks Skat og Eiendom, læste hun da, og kun det, thi hvad hendes Fader havde sagt hende og Læreren, da hun blev tagen ud af Skolen, laae dybt i hendes Sind, Løftet, der var givet hendes døende Moder, at Sara ikke skulde blive christnet, ikke forlade Fædrenes Tro. Det nye Testament var og skulde blive hende en lukket Bog, og dog vidste hun saa Meget fra den, den lyste i Barne-Erindringer. En Aften, hun sad i en Krog af Stuen, hørte hun sin Huusbond læse høit, og hun turde vel høre derpaa, det var ikke Evangelierne, nei, der læstes op af en gammel Historiebog, til den kunde hun nok lytte; det var om en ungarisk Ridder, som blev fangen af en tyrkisk Pascha, der lod ham spænde hos Oxerne for Ploven, drives med Pidskeslag og uendeligt haane og vansmægte.

Ridderens Hustru solgte alle sine Smykker, pantsatte Borg og Land, hans Venner skøde sammen store Summer, thi utroligt næsten var Løsepengene, der forlangtes, men de bragtes tilveie, og han blev løst af Trældom og Forsmædelse; syg og lidende naaede han sit Hjem. Men snart lød almindeligt Opraab mod Christendommens Fjende; den Syge hørte derom og havde nu ikke Ro eller Hvile, han lod sig løfte paa sin Stridshest, Blodet kom igjen i hans Kinder, Kræfterne syntes at vende tilbage, og han drog afsted til Seier. Just den Pascha, som havde ladet ham spænde for Ploven, haane og lide, blev nu hans Fange og førtes af ham hjem til Borgfængselet, men alt i den første Time der, kom Ridderen og spurgte sin Fange:

„Hvad troer Du vel, der venter Dig?“

„Jeg veed det!“ svarede Tyrken, „Gjengjældelse!“

„Ja, den christnes Gjengjældelse!“ sagde Ridderen, „Christendommen byder os at tilgive vore Fjender, elske vor Næste. Gud er Kjærlighed! drag i Fred til dit Hjem og dine Kjære, bliv mild og god mod dem, som lide!“

Da brast den Fangne i Graad: „Hvor kunde jeg tænke Sligt muligt! Piinsler og Qvaler vare mig en Vished, og jeg tog en Gift, der vil dræbe mig om faa Timer. Jeg maa døe, der er ingen Hjelp! men før jeg døer, forkynd mig den Lære, som rummer en saadan Kjærlighed og Naade, den er stor og guddommelig! lad mig døe i den, døe som Christen!“ og hans Bøn blev opfyldt.

Det var Legendens Historien, der blev læst; den hørtes og fulgtes af dem Alle, men meest brændende opfyldte og levendegjorde den hende, der sad i Krogen, Tjenestepigen Sara, Jødepigen; store, tunge Taarer stode i de lysende, kulsorte Øine; der sad hun med Barnesindet, som hun sad engang paa Skolens Bænk og fornam Evangeliets Storhed. Taarerne rullede ned over hendes Kinder.

„Lad ikke mit Barn blive en Christen!“ var Moderens sidste Ord paa Dødsleiet, det

klang gennem hendes Sjæl og Hjerte med Lovens Ord: „Er din Fader og din Moder!“

„Jeg er jo ikke christnet!“ de kalde mig Jødepigen; det sagde Naboens Dreng i Spot sidste Søndag, da jeg blev staaende udenfor den aabne Kirkedør og saae derinde, hvor Alterlysene brændte, og Menigheden sang. Fra Skoletiden og indtil denne Dag var og er der en Magt fra Christdommen, der ligesom et Solskin, om jeg endogsaa lukker mine Øine for det, dog skinner lige ind i mit Hjerte; men, Moder, jeg skal ikke bedrøve Dig i din Grav! jeg skal ikke svigte det Løfte, vor Fader gav Dig! jeg vil ikke læse den christelige Bibel, jeg har jo mine Fædres Gud at helde mit Hoved til!“

- - Og Aaringer gik.

Huusbonden døde, Huusmoderen sad i trange Kaar, Tjenestepigen maatte undværes, men Sara tog ikke bort, hun var Hjelpen i Nøden, hun holdt det Hele sammen; hun arbejdede til ud paa Natten, skaffede Brød i Huset ved sine Hænders Gjæringer; der var ingen nær Slægt, som tog sig af Familien, hvor Konen Dag for Dag blev svagere og i Maaneder holdtes paa Sygeleiet. Sara vaagede, pleiede, arbejdede, mild og from, en Velsignelse i det fattige Huus.

„Derhenne ligger Bibelen!“ sagde den Syge, „læs lidt for mig i denne lange Aften, jeg trænger saa inderligt til at høre Guds Ord.“

Og Sara bøiede sit Hoved; Hænderne foldede sig om Bibelen, som hun aabnede og læste i for den Syge; tidt brøde Taarer frem, men Øinene bleve klarere, og i hendes Sjæl blev det klarere: „Moder, dit Barn skal ikke tage de Christnes Daab, ikke nævnes i deres Samfund, det har Du forlangt, det skal jeg bevare Dig, derom ere vi enige paa denne Jord, men ovenover denne er - er Enigheden større i Gud, „han ledsager os over Døden!“ - „han besøger Jorden, og naar han har gjort den tørstig, gjør han den meget rig!“ jeg forstaaer det! selv veed jeg ikke, hvorlunde det kom -! det er ved ham, i ham: Christus!“

Og hun zittrede i Nævnelsen af det hellige Navn, en Daab af Ildslue gennemstrømmede hende stækere, end Legemet kunde bære, og det bøiede sig mere kraftløst, end den Syges, hun vaagede hos.

„Stakkels Sara!“ blev der sagt, „hun er overanstrengt af Arbejde og Vaagen.“

De bragte hende til de Fattiges Sygestue, der døde hun, derfra blev hun begravet, men ikke paa de Christnes Kirkegaard, der var ikke Stedet for Jødepigen, nei, udenfor, op til Muren fik hun sin Grav.

Og Guds Sol, der skinnede hen over de Christnes Grave, skinnede ogsaa hen over Jødepigens Grav derudenfor, og Psalmesangen, der lød paa de Christnes Kirkegaard, klang ud over hendes Grav; ogsaa ud til den naaede Forkyndelsen: „Der er Opstandelse i Christo!“ ham, Herren, som sagde til Disciplene: „Johannes døbte vel med Vand, men I skulle døbes med den Hellige-Aand!“

Paa den yderste Dag

(1852)

Den helligste Dag her blandt alle Livets Dage er den, vi døe paa; det er den yderste Dag, den hellige store Forvandlings Dag. Har Du rigtigt, alvorsfuldt tænkt over denne mægtige, visse, sidste Time her paa Jorden?

Der var en Mand, en strængt Troende, som han kaldtes, en Stridsmand for Ordet, der var ham en Lov, en nidkjær Tjener af en nidkjær Gud. - Døden stod nu ved hans Seng, Døden med det strænge, himmelske Aasyn.

„Timen er kommen, Du skal følge mig!“ sagde Døden og rørte med sin iiskolde Finger hans Fødder, og de iisnede, Døden berørte hans Pande, derpaa hans Hjerte, og det brast derved og Sjælen fulgte Dødsengelen.

Men i de faa Secunder forud, mellem Indvielsen fra Fod til Pande og Hjerte, gik som et Havs store tunge Bølger, Alt hvad Livet havde bragt og vakt, henover den Dødende. Saaledes seer man med eet Blik ned i det svimlende Dyb og omfatter, i eet Tankelyn, den umaadelige Vei; saaledes seer man med eet Blik, i een Sum, den talløse Stjernevimmel, kjendende Kloder og Verdner i det vide Rum.

I et saadant Øieblik gyser den forfærdede Synder og har Intet at hælde sig til, det er, som sank han ud i en uendelig Tomhed! - Men den Fromme hælder sit Hoved til Gud og giver sig, som Barnet, hen i „din Villie skee med mig!“

Men denne Dødende havde ikke Barnets Sind, han følte, han var Mand; han gjøs ikke, som Synderen, han vidste, han var den rette Troende. Paa Religionens Former i al deres Strængthed havde han holdt; Millioner, vidste han, maatte gaae den brede Vei til Fordømmelsen; med Sværd og med Ild kunde han have ødelagt deres Legemer her, som alt deres Sjæl var det og altid vilde blive det -! hans Vei var nu mod Himlen, hvor Naaden aabnede ham Porten, Naaden, den lovede.

Og Sjælen gik med Dødsengelen, men eengang endnu saae den hen til Leiet, hvor Støvbilledet laae i den hvide Liigskjorte, et fremmed Aftryk af dens Jeg. - Og de fløi, og de gik - det var som i en mægtig Hal og dog som i en Skov; Naturen var beskaaret, udpændt, opbundet og sat i Række, kunstiggjort, som de gamle franske Haver; her var Maskerade.

„Det er Menneskelivet!“ sagde Dødsengelen.

Alle Skikkelser saaes mere eller mindre formummede; det var ikke de ædleste eller mægtigste just alle de, som gik i Fløiel og Guld, det var ikke de laveste og ringe Alle, der gik i Fattigfolks Kjole. - Det var en underlig Maskerade, og især ganske egent var det at see, hvorledes de Allesammen under deres Klædning skjulte omhyggelig Noget for hverandre; men den Ene sled i den Anden, at det kunde

blive synligt, og da saae man Hovedet af et Dyr stikke frem; hos En var det en grinende Abe, hos en Anden en fæl Gjedebuk, en klam Slange eller mat Fisk.

Det var Dyret, som vi Alle bære paa, Dyret, som er voxet fast i Mennesket, og det hoppede og det sprang og vilde frem, og hver holdt Klæderne tæt om det, men de Andre reve tilside og raabte: „Seer Du! see! Det er ham! det er hende!“ og den Ene blottede den Andens Elendighed.

„Og hvad var Dyret hos mig!“ spurgte den vandrende Sjæl; og Dødsengelen pegede hen for sig paa en stolt Skikkelse, og om dens Hoved viste sig en broget Glorie med skinnende Farver, men ved Mandens Hjerte skjulte sig Dyrets Fødder, Paafuglens Fødder; Glorien var kun Fuglens brogede Hale.

Og som de vandrede frem, skreg store Fugle fælt fra Træernes Grene; med lydelig Menneskestemmer skreg de: „Du Døds-Vandrer, husker Du mig!“ - det var alle de onde Tanker og Begjæring fra hans Livs Dage, som raabte til ham: „husker Du mig!“ -

Og Sjælen giøs et Øieblik, thi den kjendte Stemmerne, de onde Tanker og Begjæring, der traadte op som Tingsvidner.

„I vort Kjød, i vor onde Natur, boer intet Godt!“ sagde Sjælen, „men Tankerne hos mig bleve ikke til Gjæringer, Verden har ikke seet den onde Frugt!“ og han skyndte sig end mere, for snart at komme bort fra de fæle Skrig, men de store sorte Fugle omsvævede ham i Kredse og skreg og skreg, som skulde det høres over al Verden; og han sprang som den jagede Hind, og ved hvert Trin stødte han Foden mod skarpe Flintesteen, og de skar hans Fødder og det smertede ham. „Hvor komme disse skarpe Stene her? Som vissent Løv ligge de hen over Jorden!“

„Det er hvert uforsigtigt Ord, Du lod falde, og som saarede din Næstes Hjerte langt dybere, end Stenene nu saare din Fod!“

„Det tænkte jeg ikke over!“ sagde Sjælen.

„Drømmer ikke, saa skulle I ikke dømmes!“ klang det gennem Luften.

„Alle have vi syndet!“ sagde Sjælen og løftede sig atter. „Jeg har holdt Loven og Evangeliet, jeg har gjort, hvad jeg kunde gjøre, jeg er ikke, som de Andre!“

Og de stode ved Himlens Port, og Engelen, Indgangens bevogter, spurgte: „Hvo er Du? Siig mig din Tro og viis mig den i dine Gjæringer!“

„Jeg har strængt opfyldt alle Bud! jeg har ydmyget mig for Verdens Øine, jeg har hadet og forfulgt det Onde og de Onde, de, som gaae den brede Vei til den evige Fordømmelse, og jeg vil det endnu, med Ild og med Sværd, dersom jeg mægter det!“

„Du er altsaa een af Mahomeds Bekjendere!“ sagde Engelen.

„Jeg! - Aldrig!“

„Hvo, som griber til Sværdet, skal omkomme ved Sværdet, siger Sønnen! hans

Tro har Du ikke. Er Du maaskee en Israels Søn, der med Moses siger: Øie for Øie og Tand for Tand! en Israels Søn, hvis nidkjære Gud er kun dit Folks Gud!“

„Jeg er Christen!“

„Det kjender jeg ikke i din Tro og dine Gjæringer. Christi Lære er Forsoning, Kjærlighed og Naade!“

„Naade!“ klang det gennem det uendelige Rum, og Himlens Port aabnede sig, og Sjælen svævede mod den aabne Herlighed.

Men Lyset, der udstrømmede, var saa blændende, saa gennemtrængende, at Sjælen veeg tilbage, som for et draget Sværd; og Tonerne klang saa bløde og gribende, ingen jordisk Tunge kan udsige det, og Sjælen bævede og bøiede sig dybere og altid dybere, men den himmelske Klarhed trængte ind i den, og da følte og fornåm den, hvad den aldrig før saaledes havde følt, Byrden af sin Hovmod, sin Haardhed og Synd. - Det blev saa klart inden i den.

„Hvad godt jeg gjorde i Verden, det gjorde jeg, fordi jeg ikke kunde anderledes, men det Onde - - det var af mig selv!“

Og Sjælen fulgte sig blændet af det rene himmelske Lys, afmægtig sank den, saaledes syntes det, dybt, rullet i sig selv; nedtyngtet, umoden for Himmeriges Rige, og i Tanken om den strænge, den retfærdige Gud, vovede den ikke at udstamme: „Naade!“

- Og, da var Naaden der, den ikke ventede Naade. -

Guds Himmel var i hele det uendelige Rum, Guds Kjærlighed gennemstrømmede den i udtømmelig Fylde.

„Hellig, herlig, kjærlig og evig vorde Du, Menneskesjæl!“ klang det og sang det. Og Alle, Alle skulle vi paa vort Jordlivs yderste Dag, som Sjælen her, bæve tilbage for Himmeriges Glands og Herlighed, bøie os dybt, ydmyge nedsynkende og dog baarne af hans Kjærlighed, hans Naade, holdes oppe, svævende i nye Banner, luttrede, ædlere og bedre, mere og mere nærme os Lysets Herlighed, og styrket ved ham mægte at stige ind i den evige Klarhed.

Anne Lisbeth

(1859)

Anne Lisbeth var som Melk og Blod, ung og fornøiet, deilig at see paa, Tænderne skinnede saa hvide, Øinene saa klare; Foden var let i Dandsen og Sindet endnu mere let! hvad kom der ud af det? - „Den lede Unge!“ - ja, deilig var han ikke! han blev sat ud til Grøftegraverens Kone, Anne Lisbeth kom paa det grevelige Slot, sad i stadselig Stue med Klæder af Silke og Fløiel; ikke en Vind turde blæse paa hende, Ingen sigte hende et haardt Ord, for det havde hun Skade af og det turde hun ikke taale. Hun ammede det grevelige Barn, det var fiint som en Prinds, deilig som en Engel, hvor elskede hun dette Barn; hendes eget, ja det var i Grøftegraverens Huus, hvor ikke Gryden kogte over, men Munden kogte over, og oftest var der Ingen hjemme, Drengen græd, men hvad Ingen hører det Ingen rører, han græd sig isøvn og i Søvnlen føler man ikke til Sult og Tørst, Søvnlen er saadan en god Opfindelse; i Aaringer - ja, som Tiden gaaer, skyder Ukrud op, siger man, Anne Lisbeths Dreng skød op, og dog var han sat i Væxten, sagde de; men heelt var han voxet ind i Familien her, de havde faaet Penge derfor, Anne Lisbeth var ham aldeles qvit, hun var Kjøbstadmadame, havde det luunt og godt inde og Hat paa, gik hun ud, men hun gik aldrig til Grøftegraverens, det var saa langt fra Staden og hun havde der heller ikke Noget at gjøre, Drengen var deres og tære sin Kost kunde han, sagde de, Gavn for Føden skulde han gjøre, og saa passede han Mads Jensens røde Ko, han kunde nok røgte og tage sig Noget for. -

Lænkehunden paa Herregaardens Blegdam sidder i Solskinet stolt oven paa sit Huus og gjør af hver, der kommer forbi, i Regnveiret kryber den indenfor, ligger tørt og luunt. Anne Lisbeths Dreng sad paa Grøften i Solskin, snittede paa en Tøirepæl, i Foraaret vidste han tre Jordbærplanter i Blomster, de vilde nok sætte Bær, det var hans gladeste Tanke, men der kom ingen Bær. Han sad i Regn og Rusk, blev vaad til Skindet, den skarpe Vind tørrede siden Tøiet paa Kroppen; kom han til Gaarden blev han puffet og stødt, han var led og grim, sagde Piger og Karle, det var han vandt til - aldrig elsket!

Hvordan gik det Anne Lisbeths Dreng? Hvorledes skulde det gaae ham? det var hans Lod: „aldrig elsket.“

Fra Landjorden blev han kastet overbord, gik tilsøes paa en ussel Skude, sad ved Roret, mens Skipperen drak; skiden og led var han, forfrossen og graadig, man skulde troe, at han aldrig havde været mæt og det havde han heller ikke.

Det var seent paa Aaret, raat, vaadt, blæsende Veir, Vinden skar koldt gjennem de tykke Klæder, især til Søes, og der gik for eet Seil en ussel Skude med kun to

Mand ombord, ja kun een og en halv kan man ogsaa sige, det var Skipperen og hans Dreng. Tusmørke havde det været den hele Dag, nu blev det sortere, det var en bidende Kulde. Skipperen tog sig en Dram det kunde varme indvendig! Flasken var fremme og Glasset med, det var heelt for oven, men Foden knækket af, og havde istedetfor den en tilsnittet blaamalet Træklods at staae paa. - En Dram gjorde godt, to gjorde bedre, meente Skipperen. Drengen sad ved Roret, det, han holdt paa med sine haarde, tjærede Hænder, grim var han, Haaret stridt, forkuet og forkrympet var han, det var Grøftegraverens Dreng, i Kirkebogen hed han Anne Lisbeths.

Vinden skar paa sin Viis, Skuden paa sin! Seilet bovnede, Vinden havde fat, der var flyvende Fart - raat, vaadt rundt omkring, men mere endnu kunde der komme - Stop! - hvad var det! hvad stødte, hvad sprang, hvad greb i Skuden? den dreiede sig om! kom der et Skybrud, løftede sig en Braadsø? - Drengen ved Roret skreg høit: „I Jesu Navn!“ Skuden var stødt paa en mægtig Steen i Havbunden og sank som en gammel Sko i Gadekjæret; sank med Mand og Muus som man siger; og der var Muus, men kun halvanden Mand: Skipperen og Grøftegraverens Dreng. Ingen saae det, uden de skrigende Maager og Fiskene dernede, ja og de saae det ikke endda saa rigtigt, thi de fore forskrækkede tilside, da Vandet buldrede ind i Skuden, der sank; knap en Favn under Vandet stod den; gjemte vare de to; gjemte, glemte! kun Glasset med den blaamalede Træklods til Fod sank ikke, Træklodsen holdt det oppe; Glasset drev for at knækkes over og skylles op paa Stranden, - hvor og naar? ja det var jo ikke noget videre! nu havde det tjent ud og det havde været elsket; det havde ikke Anne Lisbeths Dreng! dog i Himmeriges Rige vil ingen Sjæl kunde sige meer: „aldrig elsket!“

Anne Lisbeth var i Kjøbstaden og det allerede i mange Aar, blev kaldt Madam og kneisede især op, naar hun talte om gamle Minder, den grevelige Tid, da hun kjørte i Karreet og kunde talte med Grevinder og Baronesser. Hendes søde Grevebarn var den yndigste Guds Engel, den kjærligste Sjæl, han havde holdt af hende og hun havde holdt af ham. De havde kysset hinanden og klappet hinanden, han var hendes Glæde, hendes halve Liv. Nu var han stor, var fjorten Aar, havde Lærdom og Deilighed; hun havde ikke seet ham siden hun bar ham paa sine Arme; ikke havde hun i mange Aaringer været paa det grevelige Slot, det var en heel Reise derhen.

„Jeg maa tage det overtvært engang!“ sagde Anne Lisbeth, „jeg maa til min Herlighed, til mit søde Grevebarn! ja, han længes vist ogsaa efter mig, tænker paa mig, holder af mig, som da han hang med sine Engle-Arme om min Hals og sagde: „Anne Lis!“ det var ligesom en Violin! ja jeg maa tage det overtvært og see ham igjen!“

Hun kjørte med Kalvevogn, hun gik paa sin Fod, hun kom til det grevelige Slot, det var stort og skinnende som altid før, Haven som før derudenfra, men Folkene i Huset vare alle Fremmede, ikke Een af dem kjendte Noget til Anne Lisbeth, de vidste ikke hvad hun havde betydet her engang, det vilde nok Grevinden sige dem, ogsaa hendes egen Dreng! hvor længtes hun efter ham.

Nu var Anne Lisbeth her; længe maatte hun vente og Ventetid er lang! Før Herskabet gik til Bords blev hun kaldt ind til Greveinden, og meget godt tiltalt. Sin søde Dreng skulde hun see efter Bordet, saa blev hun kaldt ind igjen!

Hvor var han bleven stor, lang og tynd, men de yndige Øine havde han og den Engle-Mund! han saae paa hende, men han sagde ikke et Ord. Han kjendte hende vist ikke. Han vendte sig om, vilde gaae igjen, men da tog hun hans Haand, trykkede den op til sin Mund! „Naa, det er godt!“ sagde han, og saa gik han ud af Stuen, han, hendes Kjærligheds Tanke, han, som hun havde elsket og elskede høiest, han, hendes jordiske Stolthed.

Anne Lisbeth gik udenfor Slottet paa den aabne Landevei, hun var saa trist; han havde været saa fremmed imod hende, ikke havt Tanke for hende, ikke Ord, han, som hun engang ved Nat og Dag havde baaret, og altid bar i Tanken.

Der fløi en stor sort Ravn ned paa Veien foran hende, skreg, skreg igjen, „Eia!“ sagde hun, „hvad er Du for en Ulykkensfugl!“

Hun kom forbi Grøftegraverens Huus, der stod Konen i Døren og saa talte de sammen.

„Du er vel ved Magt!“ sagde Grøftegraverens Kone, „Du er tyk og fed! Dig gaaer det godt!“

„Saamænd!“ sagde Anne Lisbeth.

„Fartøiet med dem er da forgaaet!“ sagde Grøftegraverens Kone. „Lars Skipper og Drengen ere druknede begge To. Nu har de Ende paa det. Jeg havde dog troet, at Drengen engang skulde kunne have hjulpet mig med en Skilling, Dig kostede han nu ikke meer, Anne Lisbeth!“

„Ere de druknede!“ sagde Anne Lisbeth, og saa talte de ikke mere om den Ting. Anne Lisbeth var saa bedrøvet, fordi hendes Grevebarn ikke gad tale til hende, hun, som elskede ham og havde taget den lange Vei for at komme her, det havde ogsaa kostet Penge, Fornøielsen, hun havde faaet, var ikke stor, men det sagde hun her ikke et Ord om, hun vilde ikke lette sit Sind ved at tale om det til Grøftegraverens Kone, hun kunde jo troe, at hun ikke meer var anset hos Grevens. Da skreg igjen Ravnene hen over hende.

„Det sorte Spectakel,“ sagde Anne Lisbeth, „gjør mig nok forskrækket i Dag!“

Hun havde bragt med kaffebønner og Cichorie, det vilde være en Velgjerning mod Grøftegraverens Kone at give hende det til at lave en Skaal Kaffe, Anne

Lisbeth kunde faae sig en kop med, og Grøftegraverens Kone gik hen at koge den, og Anne Lisbeth satte sig paa en Stol og der faldt hun i Søvn; da drømte hun om Den, hun aldrig før havde drømt om, det var underligt nok: hun drømte om sit eget Barn, der her i Huset havde sultet og skraalet, drevet for Lud og koldt Vand, og nu laae i det dybe Hav, Vor Herre vidste hvor. Hun drømte, at hun sad hvor hun sad, og at Grøftegraverens Kone var ude at lave kaffe, hun kunde lugte Bønnerne, og der stod i Døren saadan en deilig Een, han var ligesaa kjøn som Grevebarnet, og den Lille sagde:

„Nu forgaar Verden! hold Dig fast ved mig, for Du er dog min Moder! Du har en Engel i Himmeriges Rige! hold fast ved mig!“

Og saa greb han efter hende, men der lød saadan et Rabalder, det var nok Verden der gik fra hinanden, og Englen løftede sig og holdt hende fast i hendes Særkerærme, saa fast, syntes hun, at hun lettedes fra Jorden, men der hang sig Noget saa tungt ved hendes Been, det laae hen over hendes Ryg, det var ligesom om hundrede Qvinder klyngede sig fast, og de sagde: „Skal Du frelses, maae vi ogsaa! hæng paa! hæng paa!“ og saa hang de Allesammen paa; det var for Meget, „Ritsch-ratsch!“ sagde det, Ærmet flængedes og Anne Lisbeth faldt forfærdeligt, saa at hun vaagnede ved det - og var lige ved at styrte om med Stolen, hun sad paa, hun var saa fortunlet i Hovedet, at hun slet ikke kunde huske hvad hun havde drømt, men noget Ilde havde det været.

Saa blev Kaffen drukken, saa blev der talt, og saa gik Anne Lisbeth til den nærmeste By, hvor hun skulde træffe Fragtmanden og endnu denne Aften og Nat kjøre med ham til sit Hjemsted; men da hun kom til Fragtmanden, sagde han, at de ikke kunde komme afsted før den næste Dags Aften, hun tænkte da over, hvad det vilde koste hende at blive, tænkte over Veilængden og betænkte, at gik hun langs Stranden og ikke af Kjøreveien, da var det næsten to Miil kortere; det var jo høit Veir og nok Fuldmaane, og saa vilde Anne Lisbeth gaae, næste Dag kunde hun være hjemme

Solen var nede, Aftenklokkerne klang endnu, - nei, det var ikke Klokkerne, det var Peder Oxes Frøer, der koaxede i Kærene. Nu taug de, Alt var stille, ikke en Fugl hørte man, hver af dem var til Ro, og Uglen var nok ikke hjemme; lydløst var der ved Skov og Strand, hvor hun gik, hun hørte sine egne Fodtrin i Sandet, Havet havde ikke Skvulpen, Alt derude i det dybe Vand var lydløst; stumme vare de Alle dernede, de Levende og de Døde.

Anne Lisbeth gik og tænkte ikke paa nogen Ting, som man siger, hun var borte fra sine Tanker, men Tankerne vare ikke borte fra hende, de ere aldrig borte fra os, de ligge bare i en Døs, baade de levendegjorte Tanker, der havde lagt sig, og de, som endnu ikke have rørt sig. Men Tankerne kommer nok frem, de kunne røre sig

i Hjertet, røre sig i vort Hoved eller falde ned over os!

„God Gjerning har sin Velsignelsens Frugt!“ staaer der skrevet; „i Synden er Død!“ staaer der ogsaa skrevet! Meget staaer skrevet, Meget er sagt, man veed det ikke, man husker ikke, saadan gik det Anne Lisbeth; men det kan gaae op for Een, det kan komme!

Alle Laster, alle Dyder ligge i vort Hjerte! i dit, i mit! de ligge som smaa ikke synlige Korn; saa kommer der udenfra en Solstraale, en ond Haands Berørelse, Du dreier om Hjørnet, til Høire eller Venstre, ja, det kan afgjøre det, og det lille Frø-korn rystes, det svulmer derved, det sprænges, og gyder sine Safer i alt dit Blod og saa er Du paa Farten. Det er ængstende Tanker; dem har man ikke naar man gaaer i en Døs, men de ere i Røre: Anne Lisbeth gik i en Døs, Tankerne vare i Røre! Fra Kyndelmisse til Kyndelmisse har Hjertet Meget paa sit Regnebræt, det har Aars Regnskab, Meget er glemt, Synd i Ord og Tanker mod Gud, vor Næste og mod vor egen Samvittighed; vi tænke ikke derover, det gjorde heller ikke Anne Lisbeth, hun havde intet Ondt gjort mod Lands Lov og Ret, hun var meget godt anset, skikkelig og hæderlig, vidste hun. Og som hun nu gik ved Stranden, - hvad var det der laae? Hun standsede; hvad var der skyllet op? en gammel Mandshat laae der. Hvor mon den var gaaet overbord. Hun gik nærmere, blev staaende og saae paa den, - eia! hvad laae der! hun blev ganske forskrækket; men der var ikke Noget at blive forskrækket over, det var Tang og Siv, der laae snoet hen over en stor aflang Steen, det saae ud som et heelt Menneske, det var kun Siv og Tang, men forskrækket blev hun og idet hun gik videre, kom hende i Tanke saa Meget, hun havde hørt som Barn, al den Overtro om „Strandvarslet“, Spøgelset af den Ubegravne, der laae skyllet op paa den øde Strandbred. „Strandvaskeren“: den døde Krop, den gjorde Intet, men dens Spøgelse, Strandvarslet fulgte den eensomme Vandrer, hang sig fast og forlangte at bæres til Kirkegaarden, for at begraves i christen Jord. „Hæng paa! hæng paa!“ sagde det; og som Anne Lisbeth gjentog for sig selv disse Ord, gik med Eet op for hende hele hendes Drøm, saa lyslevende, hvorledes Mødrene havde klynget sig til hende med dette Udraab: „hæng paa! hæng paa!“ hvorledes Verden sank, hendes Særkeærme revnede og hun faldt fra sit Barn, der i Dommens Stund vilde have holdt hende oppe. Hendes Barn, hendes eget kjødelige Barn, det, hun aldrig havde elsket, ja, ikke engang tænkt paa, dette Barn var nu paa Havsens Bund, det kunde som Strandvarsel komme og raabe: „hæng paa! hæng paa! bring mig i christen Jord!“ og idet hun tænkte det, prikkede Angesten hende i Hælene, saa at hun gik raskere; Frygten kom som en kold klam Haand og lagde sig i hendes Hjertekule, saa hun var lige ved at faae ondt, og i det hun nu saae ud over Havet, blev der tykkere og tættere; en tung Taage skød sig frem, lagde sig om Busk og Træer, de fik et underligt Udseende derved. Hun vendte sig for at see efter

Maanen, der stod bagved hende, den var som en bleg Skive uden Straaler, det var som Noget havde lagt sig tungt paa alle hendes Lemmer: hæng paa! hæng paa! tænkte hun, og da hun igjen vendte sig om og saae paa Maanen, syntes hun, at dens hvide Ansigt var lige tæt ved hende, og Taagen hang som et Lin ned over hendes Skuldre: „hæng paa! bring mig i christen Jord!“ vilde hun høre og hørte ogsaa en Lyd, saa huul, saa sær, den kom ikke fra Frøerne i Kæret, ikke fra Ravne eller Krager, for dem saae hun jo ikke, „begrav mig! begrav mig!“ klang det lydeligt! ja, det var Strandvarslet af hendes Barn, der laae paa Havsens Bund, det fik ikke Fred før det blev baaret til Kirkegaarden og Graven gravet i christen Jord. Derhen vilde hun gaae, der vilde hun grave, hun gik i den Retning hvor Kirken laae, og da syntes hun at Byrden blev lettere, den forsvandt, og hun vilde saa igjen vende om og naae ad den korteste Vei hjem, men da knugede det hende igjen: hæng paa! hæng paa! - det lød som Frøernes Qvæk, det lød som en klynkende Fugl, det lød saa grangiveligt „begrav mig! begrav mig!“

Taagen var kold og klam, hendes Haand og Ansigt var koldt og klamt af Rædsel! udenom hende klemte det, indeni hende blev der et uendeligt Rum for Tanker, hun før aldrig havde fornummet.

I een Foraarsnat her i Norden kan Bøgeskoven springe ud, staae i sin unge, lyse Pragt ved Dagens Solskin, i eet eneste Secund kan indeni os hæve og udfolde sig den Sæd af Synd i Tanke, Ord og Gjerning, der i vort første Liv er nedlagt; den løfter og udfolder sig i eet eneste Secund, naar Samvittigheden vaagner; og Vor Herre vækker den, naar vi mindst vente det; da er det Intet at undskylde, Gjerningen staaer og vidner, Tankerne faae Ord og Ordene klinge lydeligt ud over Verden. Vi forfærdes over, hvad vi have baaret i os og ikke qvalt, forfærdes over, hvad vi i Overmod og Tankeløshed have strøet ud. Hjertet har i Gjemme alle Dyder, men ogsaa alle Laster, og de kunne trives selv i den goldeste Grund.

Anne Lisbeth rummede i Tankerne, hvad vi her have sagt i Ord, hun var overvældet deraf, hun sank til Jorden, krøb henad den et Stykke, „Begrav mig! begrav mig!“ sagde det, og helst havde hun begravet sig selv, dersom Graven var en evig Forglemmelse af Alt. - Det var Alvorens Vækkelses-Stund med Gru og Angest. Overtroen kom Hedt og Koldt i hendes Blod, saa Meget, hun aldrig gad tale om, kom i Tanke. Lydløs, som Skyens Skygge i det klare Maaneskin, foer forbi hende et Syn, hun havde hørt om det før. Tæt forbi hende jøge fire fnysende Heste, Ilden skinnede dem ud af Øine og Næsebor, de trak en gloende Karreet, i den sad den onde Herremand, der for meer end et hundred Aar siden havde huseret her i Eggen. Hver Midnat, hed det, foer han ind i sin Gaard og vendte strax igjen, han var ikke hvid som man siger den Døde er, nei, han var sort som et Kul, et udbrændt Kul. Han nikkede til Anne Lisbeth og vinkede: „hæng paa! hæng paa! saa kan Du

igjen kjøre i grevelig Vogn og glemme dit Barn!“

Mere iilsom skyndte hun sig afsted og hun naaede Kirkegaarden; men de sorte Kors og de sorte Ravnne blandede sig for hendes Øine, Ravnene Skreg som Ravnene i Dag havde skreget, dog nu forstod hun hvad det var, den sagde: „jeg er Ravnemoder! jeg er Ravnemoder!“ sagde hver af dem, og Anne Lisbeth vidste, at Navnet ogsaa gjaldt hende, hun vilde maaskee blive forvandlet til saadan en sort Fugl og ideligt maatte skringe, hvad den skreg, fik hun ikke Graven gravet.

Og hun kastede sig ned paa Jorden, og hun gravede med sine Hænder en Grav i den haarde Jord, saa at Blodet sprang hende ud af Fingrene.

„Begrav mig! begrav mig!“ lød det ideligt, hun frygtede for Hanegal og den første røde Stribe i Øst, thi kom de før hendes Arbeide var endt, da var hun fortabt. Og Hanen galede og i Øst lyste det - - Graven var kun halv gravet, en isnende Haand gled hen over hendes Hoved og Ansigt ned til Hjertestedet. „Halv Grav kun!“ sukkede det og svævede bort, ned paa Havsens Bund, ja, det var Strandvarslet; Anne Lisbeth sank overvældet og betagen til Jorden, hun havde ikke Tanke eller Fornemmelse.

Det var lys Dag, da hun kom til sig selv, to Karle løftede hende i Veiret; hun laae ikke paa Kirkegaarden, men nede paa Strandbredden, og der havde hun gravet foran sig et dybt Hul i Sandet og skaaret sine Fingre tilblods paa et sønderbrudt Glas, hvis skarpe Stilk stak i en blaamalet Træfod. Anne Lisbeth var syge; Samvittigheden havde blandet Overtroens Kort, lagt dem op og faaet ud deraf, at nu havde hun kun en halv Sjæl, den anden Halvdel havde hendes Barn taget med sig ned paa Havsens Bund; aldrig vilde hun kunne flyve op mod Himmeriges Naade, før hun havde igjen den anden halve Deel, der holdtes paa i det dybe Vand; Anne Lisbeth kom til sit Hjem, hun var ikke det Menneske meer, hun før havde været; hendes Tanker vare spegede som Garnet, der speges, een Traad kun havde hun red, den, at bære Strandvarslet til Kirkegaarden, grave det en Grav og derved vinde sin hele Sjæl tilbage.

Mangen Nat blev hun savnet i sit Hjem og altid fandt man hende da ved Stranden, hvor hun ventede paa Strandvarslet; saaledes hengik et heelt Aar, da forsvandt hun igjen en Nat, men var ikke at finde; hele den følgende Dag gik hen med forgjæves Søgen.

Henimod Aften, da Degnen kom ind i Kirken for at ringe til Solnedgang, saae han foran Altret laae Anne Lisbeth; her havde hun været fra den tidlige Morgenstund, hendes Kræfter vare næsten borte, men hendes Øine lyste, hendes Ansigt havde en rødmende Glands; de sidste Solstraaler skinnede ind paa hende, straaledede hen over Alterbordet paa de blanke Spænder af Bibelen, der laae opslaaet, med de Ord af Propheten Joel: „Sønderriver Eders Hjerter og ikke Eders Klæder, vender

om til Herren!“ - „det var nu saaledes tilfældigt!“ sagde man, som saa Meget er tilfældigt!

I Anne Lisbeths Ansigt, som Solen belyste, var der at læse om Fred og Naade. Hun var saa vel! sagde hun. Nu havde hun forvundet Sit! i Nat havde Strandvarslet, hendes eget Barn, været hos hende, det havde sagt: Du gravede kun halv Grav - for mig, men Du har nu Aar og Dag begravet mig heelt i dit Hjerte, og der gjemmer en Moder sit Barn bedst! og saa havde det givet hende igjen hendes tabte halve Sjæl og ledet hende herind i Kirken.

„Nu er jeg i Guds huus!“ sagde hun, „og i det er man salig!“

Da Solen var heelt nede, var Anne Lisbeths Sjæl heelt oppe, hvor der er ingen Frygt, naar den her udstridt, og udstridt havde Anne Lisbeth.

Pigen, som traadte paa Brødet

(1859)

Du har vel hørt om Pigen, som traadte paa Brødet for ikke at smudske sine Skoe, og hvor ilde det da gik hende. Det er baade skrevet og trykt.

Hun var et fattigt Barn, stolt og hovmodig, en daarlig Grund var der i hende, som man siger. Som ganske lille Unge var det hende en Fornøielse at faae fat paa Fluerne, pille Vingerne af dem og gjøre dem til Krybdyr. Hun tog Oldenborren og Skarnbassen, stak hver af dem paa en Naal, lagde saa et grønt Blad eller en lille Stump Papir op til deres Fødder, og det arme Dyr holdt fast derved, dreiede og vendte det, for at komme af Naalen.

„Nu læser Oldenborren!“ sagde lille Inger, „see, hvor den vender Bladet!“

Som hun nu voxte til, blev hun snarere værre end bedre, men kjøn var hun og det var hendes Ulykke, ellers var hun nok bleven knupset anderledes, end hun blev det.

„Der skal skarp Lud til det Hoved!“ sagde hendes egen Moder. „Du har tidt som Barn traadt mig paa Forklædet, jeg er bange for, at Du som Ældre kommer tidt til at træde mig paa Hjertet!“

Og det gjorde hun rigtignok.

Nu kom hun ud paa Landet at tjene hos fornemme Folk, de vare imod hende, som om hun kunde være deres eget Barn, og som saadan blev hun opklædt, godt saae hun ud og Hovmoden tog til.

Et Aarstid havde hun været ude, saa sagde hendes Herskab til hende: „Du skulde dog engang besøge dine Forældre, lille Inger!“

Hun gik ogsaa, men for at vise sig, de skulde see, hvor fiin hun var bleven; men da hun kom ved Byledet og saae Piger og unge Karle sladdre ud for Gadekjæret og just der hendes Moder sad paa en Steen og hvilede sig med et Knippe Brændsel, hun havde samlet sig i Skoven, saa vendte Inger om, hun skammede sig ved, at hun, der var saa fiin klædt, skulde have til Moder saadan en pjaltet Een, der samlede Pinde. Det fortrød hende slet ikke, at hun vendte om, hun var bare ærgerlig.

Nu gik der igjen et halvt Aars Tid.

„Du skulde dog en Dag gaae hjem og see til dine gamle Forældre, lille Inger!“ sagde hendes Huusmoder. „Der har Du et stort Hvedebrød, Du kan tage med til dem; de ville glædes ved at see Dig!“

Og Inger tog sin bedste Stads paa og sine nye Skoe, og hun løftede sine Klæder og gik saa forsigtig, for at være reen og peen om Fødderne, og det var jo ikke at bebreide hende! men da hun kom, hvor Stien gik over Mosegrund og der stod

Vand og Søle et langt Stykke Vei, saa smed hun Brødet i Sølen, for at træde paa det og komme tørskoet over, men i det hun stod med den ene Fod paa Brødet og løftede den anden, sank Brødet med hende dybere og dybere, hun blev ganske borte og der var kun at see et sort boblende Kjær.

Det er Historien.

Hvor kom hun hen? Hun kom ned til Mosekonen, der brygger. Mosekonen er Faster til Elverpigerne, de ere bekjendte nok, der er skrevet Viser om dem, og de ere afmalede, men om Mosekonen veed Folk kun det, at naar Engene om Sommeren dampe, saa er det Mosekonen, som brygger. Ned i hendes Bryggeri var det, at Inger sank, og der er ikke til at holde ud længe. Slamkisten er et lyst Pragtgemak mod Mosekonens Bryggeri! hvert Kar stinker, saa at Menneskene maa daane der-ved, og saa staae Karrene knugede op paa hverandre, og er der et Sted en lille Aabning mellem dem, hvor man kunde klemme sig frem, saa kan man det dog ikke for alle de vaade Skruptudser og fede Snoge, som her filtre sig sammen; her ned sank lille Inger; alt det ækle, levende Filteri var saa isnende koldt, at hun gøs gennem alle Lemmer, ja hun stivnede ved det meer og meer. Brødet hang hun fast til og det trak hende, ligesom en Ravknap trækker en Smule Straa.

Mosekonen var hjemme, Bryggeriet blev den Dag beseet af Fanden og hans Oldemo'er, og hun er et gammelt, meget giftigt Fruentimmer, der aldrig er ledig; hun tager aldrig ud, uden at hun har sit Haandarbeide med, det havde hun ogsaa her! hun syede Bisselæder til at sætte Menneskene i Skoene, og saa havde de ingen Ro; hun broderede Løgn og hækledede ubesindige Ord, der vare faldne til Jorden, Alt til Skade og Fordærvelse. Jo, hun kunde sye, brodere og hække, gamle Oldemo'er.

Hun saae Inger, holdt saa sit Brilleglas for Øiet og saae endnu engang paa hende: „Det er en Pige med Anlæg!“ sagde hun, „jeg udbeder mig hende til en Erindring om Besøget her! hun kan blive et passende Postament i mit Barnebarnsbarns Forgemak!“

Og hun fik hende. Saaledes kom lille Inger til Helvede. Der fare Folk ikke altid lige lukt ned, men de kunne komme af en Omvei, naar de have Anlæg.

Det var et Forgemak i en Uendelighed; man blev svimmel der ved at see fremad og svimmel ved at see tilbage; og saa stod her en Forsmægtelsens Skare, der ventede paa at Naadens Dør skulde blive lukket op; de kunde vente længe! store fede, vraltende Edderkopper spandt tusindaarigt Spind over deres Fødder og dette Spind snærede som Fodskruer og holdt som Kobberlænker; og saa var der til dette en evig Uro i hver Sjæl, en Piinsels Uro. Den Gjerrige stod og havde glemt Nøglen til sin Pengeskriin og den sad i, vidste han. Ja, det er saa vidtløftigt at opramse alle Slags Piner og Plager, her blev fornummet. Inger fornam det grueligt at staae som Postament; hun var ligesom knevlet nedefra til Brødet.

„Det har man, fordi man vil være reen om Fødderne!“ sagde hun til sig selv. „See, hvor de gloe paa mig!“ jo, de saae Alle paa hende; deres onde Lyster lyste dem ud af Øinene og talte uden Lyd fra deres Mundvig, de vare forfærdelige at see.

„Mig maa det være en Fornøielse at see paa!“ tænkte lille Inger, „jeg har et kjønt Ansigt og gode Klæder!“ og nu dreiede hun Øinene, Nakken var for stiv dertil. Nei, hvor var hun tilsølet i Mosekonens Bryghuus, det havde hun ikke betænkt. Klæderne vare som overskyllede med en eneste stor Slimkat; en Snog havde hængt sig i hendes Haar og daskede hende ned ad Nakken, og fra hver Fold i hendes Kjole kigede frem en Skruptudse, der gjøede ligesom en trangbrystig Moppe. Det var meget ubehageligt. „Men de Andre hernede see da ogsaa forfærdelige ud!“ trøstede hun sig med.

Værst af Alt var hende dog den gruelige Sult, hun fornãm; kunde hun da ikke bøie sig og bryde et Stykke af Brødet, hun stod paa? Nei, Ryggen var stivnet, Arme og Hænder vare stivnede, hele hendes Krop var som en Steenstøtte, kun sine Øine kunde hun dreie i Hovedet, dreie heelt rundt, saa at de saae bagud, og det var et fælt Syn, det. Og saa kom Fluerne, de krøb henover hendes Øine, frem og tilbage, hun blinkede med Øinene, men Fluere fløi ikke, for de kunde ikke, Vingerne vare pillede af dem, de vare blevne Krybdyr; det var en Pine og saa den Sult, ja, tilsidst syntes hun, at hendes Indvolde aad sig selv op og hun blev saa tom indeni, saa gyseligt tom.

„Skal det vare længe ved, saa holder jeg det ikke ud!“ sagde hun, men maatte holde ud og det blev ved at vare ved.

Da faldt der en brændende Taare ned paa hendes Hoved, den trillede over hendes Ansigt og Bryst lige ned til Brødet, der faldt en Taare endnu, der faldt mange. Hvem græd over lille Inger? Havde hun ikke oppe paa Jorden en Moder? Bedrøvelsens Taarer, som en Moder græder over sit Barn, naaer altid til det, men de løse ikke, de brænde, de gjøre kun Pinen større. Og nu denne ulidelige Sult og ikke at kunne naae Brødet, hun traadte med sin Fod! hun havde tilsidst en Fornemelse af, at Alt inde i hende maatte have spiist sig selv op, hun var som et tyndt, huult Rør, der drog hver Lyd ind i sig; hun hørte tydeligt Alt hvad der oppe paa Jorden angik hende, og det var ondt og haardt hvad hun hørte. Hendes Moder græd rigtignok dybt og bedrøvet, men sagde dertil: „Hovmod gaaer for Fald! det var din ulykke, Inger! hvor Du har bedrøvet din Moder!“

Hendes Moder og Alle deroppe vidste om hendes Synd, at hun havde traadt paa Brødet, var sunken igjennem og bleven borte; Kohyrden havde fortalt det, han havde selv seet det fra Skrenten.

„Hvor Du har bedrøvet din Moder, Inger!“ sagde Moderen; „ja, det tænkte jeg nok!“

„Gid jeg aldrig var født!“ tænkte Inger derved, „det havde været mig langt bedre. Det kan ikke hjælpe nu, at min Moder tviner!“

Hun hørte, hvorledes hendes Herskab, de skikkelige Folk, der havde været som Forældre mod hende, talte: „Hun var et syndefuldt Barn!“ sagde de, „hun agtede ikke vor Herres Gaver, men traadte dem under Fødderne, Naadens Dør vil blive hende trang at lukke op!“

„De skulde have avet mig bedre!“ tænkte Inger, „pillet Nykkerne ud af mig, om jeg havde Nogen.“

Hun hørte, at der blev sat ud en heel Vise om hende, „den hovmodige Pige, der traadte paa Brødet, for at have pene Skoe“, og den blev sjunget Landet rundt.

„At man skal høre saa meget for det! og lide saa meget for det!“ tænkte Inger, „de Andre skulde rigtignok ogsaa straffes for deres! ja, saa blev der Meget at straffe! uh, hvor jeg pines!“

Og hendes Sind blev endnu mere haardt end hendes Skal.

„Hernede skal man da ikke blive bedre i det Selskab! og jeg vil ikke være bedre! see, hvor de gloe!“

Og hendes Sinde var vredt og ondt mod alle Mennesker.

„Nu har de da Noget at fortælle deroppe! - uh, hvor jeg pines!“

Og hun hørte, at de fortalte hendes Historie for Børnene, og de Smaa kaldte hende den ugudelige Inger, - „hun var saa ækel!“ sagde de, „saa fæl, hun skulde rigtig pines!“

Der var altid haarde Ord i Barnemunde mod hende.

Dog een Dag, som Harme og Sult gnavede inde i hendes hule Skal og hun hørte sit Navn nævne og sin Historie fortalt for et uskyldigt Barn, en lille Pige, fornåm hun, at den Lille brast i Graad ved Historien om den hovmodige, stadselystne Inger.

„Men kommer hun aldrig mere op?“ spurgte den lille Pige. Og der blev svaret:

„Hun kommer aldrig mere op!“

„Men naar hun nu vil bede om Forladelse og aldrig gjøre det mere?“

„Men hun vil ikke bede om Forladelse!“ sagde de.

„Jeg vil saa gjerne, at hun gjorde det!“ sagde den lille Pige, og var ganske utrøstelig! „Jeg vil give mit Dukkeskab, naar hun maa komme op! Det er saa gyseligt for den stakkels Inger!“

Og de Ord naaede lige ned i Ingers Hjerter, de ligesom gjorde hende godt; det var første Gang, at der var Een som sagde: „stakkels Inger!“ og ikke føiede det Mindste til om hendes Feil; et lille uskyldigt Barn græd og bad for hende, hun blev saa underlig derved, hun havde gjerne selv grædt, men hun kunde ikke græde, og det var ogsaa en Pine.

Som Aarene gik deroppe, ned var der ingen Forandring, hørte hun sjeldnere Lyd derovenfra, der blev talt mindre om hende; da fornåm hun en Dag et Suk: „Inger! Inger! hvor har Du bedrøvet mig! det sagde jeg nok!“ Det var hendes Moder, som døde.

Hun hørte sit Navn stundom nævne af sit gamle Herskab og det var de mildeste Ord, at Huusmoderen sagde: „Mon jeg nogensinde seer Dig igjen, Inger! man veed ikke hvorhen man kommer!“

Men Inger begreb da nok, at hendes skikkelige Huusmoder aldrig kunde komme, hvor hun var.

Saaledes gik der igjen en Tid, lang og bitterlig.

Da hørte Inger igjen sit Navn nævne og saae oven for sig ligesom to klare Stjerner skinne; det var to milde Øine, som lukkede sig paa Jorden. Saamange Aaringer var gaaet fra dengang, den lille Pige græd utrøstelig over „stakkels Inger“, at det Barn var blevet en gammel Kone, som nu Vor Herre vilde kalde til sig, og netop i denne Stund, da Tankerne fra hele Livets Sum løftede sig, huskede hun ogsaa, hvorledes hun som lille Barn havde maattet græde bitterligt ved at høre Historien om Inger; den Tid og det Indtryk stod saa lyslevende for den gamle Kone i hendes Dødstime, at hun ganske høit udbrød: „Herre, min Gud, mon ikke ogsaa jeg som Inger tidt har traadt paa din Velsignelsens Gave og ikke tænkt derved, mon jeg ikke ogsaa er gaaet med Hovmod i mit Sind, men holdt mig oppe! slip mig ikke i min sidste Stund!“

Og den Gamles Øine lukkedes og Sjælens Øine aabnedes for det skjulte, og da Inger var saa levende i hendes sidste Tanker, saae hun hende, saae, hvor dybt ned hun var dragen, og ved det Syn brast den Fromme i Graad, i Himmeriges Rige stod hun som Barnet og græd for stakkels Inger! de Taarer og de Bønner klang som et Echo ned i den hule, tomme Skal, der omsluttede den fængslede, piinte Sjæl, denne overvældedes af al den aldrig tænkte Kjærlighed ovenfra: en Guds Engel græd over hende! hvorfor blev det hende forundt! den piinte Sjæl ligesom samlede i Tankerne enhver Jordlivs-Gjærning, den havde øvet, og den bævede i Graad, som Inger aldrig havde kunnet græde den; Bedrøvelse over sig selv fyldte hende, hun syntes, at for hende kunde aldrig Naadens Port aabnes, og i det hun i Sønderknu-selse erkjendte det, lyste i det samme en straale ned i Afgrundssvælget, Straalen kom med en Kraft stærkere end Solstraalen, der optøer Sneemanden, som Dren-gene reiste i Gaarden, og da, langt hurtigere end Sneefnokken, der falder paa Bar-nets varme Mund, smelter hen som Draabe, fordunstede sig Ingers forstenede Skikkelse, en lille Fugl svang sig med Lynets Zikzak op mod Menneskeverdenen, men angst og sky var den for Alt rundt om, den skammede sig for sig selv og for alle levende Skabninger og søgte ihast Skjul i et mørkt Hul, den fandt i den for-

faldne Muur; her sad den og krøb sammen, skjælvende over hele Kroppen, Stemmens Lyd kunde den ikke give fra sig, den havde ingen; den sad en lang Stund, før den med Ro kunde see og fornemme al den Herlighed derude! ja, en Herlighed var det; Luften var saa frisk og mild, Maanen skinnede saa klart, Træer og Buske duftede; og saa var der saa hyggeligt hvor den sad, dens Fjerkjortel saa reen og fiin. Nei, hvor alt Skabt dog var frembaaret i Kjærlighed og Herlighed. Alle de Tanker, der rørte sig inde i Fuglens Bryst, vilde sjunge sig ud, men Fuglen mægtede det ikke, gjerne havde den sjunget, som i Foraaret Kukker og Nattergal. Vor Herre, som hører ogsaa Ormens Lydløse Lovsang, fornam her Lovsangen, der løftede sig i Tanke-Accorder som Psalmen klang i Davids Bryst, før den fik Ord og Melodi.

I Dage og Uger voxte og svulmede disse lydløse Sange, de maatte komme til Udbrud, ved det første Vingeslag i god Gjærning, en saadan maatte øves!

Nu kom den hellige Julefest. Bonden reiste tæt ved Muren en Stang og bandt et utærsket Havreknippe derpaa, at Himmelens Fugle ogsaa kunde have en glad Juul og et glædeligt Maaltid i denne Frelserens Tid.

Og Solen stod op Julemorgen og skinnede paa Havrekjærven og alle de qviddrende Fugle de fløi om Maaltids-Stangen, da klang det ogsaa fra Muren „pi, pi!“ den svulmende Tanke blev til Lyd, den svage Pippet var en heel Glædes-hymne, en god Gjærnings Tanke var vakt og Fuglen fløi ud fra sit Skjul; i Himmeriges Rige vidste de nok hvad det var for en Fugl!

Vinteren tog alvorlig fat, Vandene vare dybt frosne, Fuglene og Skovens Dyr havde deres trange Tid paa Føden. Den lille Fugl fløi hen paa Landeveien, og der i Sporene af Slæderne søgte og fandt den ogsaa hist og her et Korn, paa Bedestederne fandt den et Par Brødsmler, af dem aad den kun en enkelt, men kaldte paa alle de andre forsultne Spurve, at de her kunde finde Føde. Den fløi til Byerne, speidede rundt om, og hvor en kjærlig Haand havde strøet Brød ved Vinduet til Fuglene, der aad den selv kun en enkelt Smule, men gav Alt til de Andre.

I Vinterens Forløb havde Fuglen samlet og givet saa mange Brødsmler, at de veiede op tilsammen med hele det Brød, som lille Inger havde traadt paa for ikke at smudske sine Skoe, og da den sidste Brødsmule var funden og given bort, blev Fuglens graae Vinger hvide og bredte sig ud.

„Der flyver hen over Søen en Terne!“ sagde Børnene, der saae den hvide Fugl; nu dykkede den sig ned i Søen, nu løftede den sig i det klare Solskin, den skinnede, det var ikke muligt at see hvor den blev af, de sagde, at den fløi lige ind i Solen.

H.C. Andersen i muslimsk tilpasning

200-året for digteren H.C. Andersens fødsel i Odense i 1805 fejres bl.a. med en lang række bogudgivelser og oversættelser til alverdens sprog. Bl.a. udkommer der også nogle nyoversættelser på en række europæiske sprog, hvor en del af de tidligere oversættelser ikke har ydet den gamle digter den fornødne respekt mht. sprogets originalitet, særlige rytme og underfundighed. Der er flere eksempler på, at passager er blevet forvanskede i tidligere oversættelser. Det er bl.a. sket, fordi oversætterne ikke selv forstod dansk og derfor ikke havde taget udgangspunkt i originalteksten, men var gået en omvej gennem andre sprog. Eller de havde her anvendt oversættelser, der måske heller ikke var lige perfekte.

Den globaliserede virkelighed i Danmark i dag betyder tilstedeværelsen af mange mennesker fra fjerne egne, og at sprog, som tidligere i dansk sammenhæng var ganske ualmindelige, nu er til stede. Det rummer mulighed for, at oversættelser til flere sprog nu kan ske direkte ud fra originalteksterne, og at forvanskninger via mellemsprog undgås. Og det burde vel egentlig betyde, at gamle Andersen nu kan ydes den fulde respekt, som tilkommer ham.

Og dog må man atter undres. I radioprogrammer i uge 47 i november 2004 blev lytterne med begejstring orienteret om, at Andersens eventyr og historier nu også udkommer i nyoversættelser i en række muslimske lande, herunder på et pakistansk sprog, oversat af en herboende pakistaner, ligesom der udsendes en folkelig udgave af udvalgte eventyr og historier på arabisk. Her fik vi så også at vide, at der var flere problemer i det Andersenske univers, som ikke faldt i god jord i muslimske lande, men hvor teksterne nødvendigvis måtte tilpasses. Bl.a. var der store problemer med ordet svin, som en rettroende muslim ifølge den interviewede herboende pakistanske oversætter ikke må tage i sin mund uden bagefter at vaske tungen med sæbe. Begrebet flæsk kunne heller ikke accepteres, hvilket blev begrundet med, at ordet ville kræve en yderligere lang forklaring. I oversættelsen ville man derfor i stedet anvende et ord, som på dansk ville svare til „kød“. Vi fik også i radioprogrammerne at vide, at historierne „Fra et vindue i Vartov“ og „Jødepigen“ var udeladt i de folkelige udgaver pga. henholdsvis et problem med at forklare og forstå en institution som Vartov, henholdsvis det missionerende (!) indhold i „Jødepigen“.

For os som danske vil det være besynderligt at forestille sig svinedrengen uden svin. Og flæsk er indgået i dansk madkultur og har været en væsentlig del af dansk landbrugsproduktion siden arilds tid, hvorfor det naturligvis må høre med til almen viden om Danmark og danske forhold. Hvis H.C. Andersens digtning og univers skal vurderes, må det ske i forhold til det danske samfund, sådan som det

så ud dengang med alle aspekter og uden frasorterede tabuiserede emner. F.eks. levede H.C. Andersen i en tid, hvor kristendommen endnu var en integreret del af dagligdagen i de fleste danske hjem. Andersen nåede kun få år inden sin død i 1875 at se arbejderbevægelsen stiftet. Sekulariseringen af samfundet var næsten ikke påbegyndt.

Når man tænker på svinets betydning for det danske samfund i de sidste 200 år, på landbrugets udvikling og den baggrund, som svineavlen har haft for dansk økonomi, så forekommer det højst besynderligt, hvis man her bevidst lukker øjnene for dette element i Danmarkshistorien. Problematisk bliver så ikke alene „Svinedrengen“, men også andre historier, så som „Pengegrisen“, „Det gamle Hus“ (svinelæder), „Et blad fra Himlen“ (svinehyrde), „Ib og lille Christine“ (grisen), „ABC-bogen“ (galten, svin).

I radioudsendelsen nævntes konkret historierne „Fra et Vindue i Vartov“ og „Jødepigen“ som problematiske for muslimske læsere. Nu kan man så for at få større klarhed blot læse de to historier, for eventyr er det jo ikke. Hvis der er forståelsesproblemer i Vartov-historien, så ser de ud til at kunne løses med et passende antal fodnoter, som kan fortælle, at fattigdom, fattiggårde og social arv og nød også forekom i Danmark i midten af det nittende århundrede. Det var måske netop en ide at fortælle herom i de muslimske lande.

Og så er der historien om jødepigen. Den handler dels om pigens inderlige ønske om at konvertere til den kristne tro, hvilket hun dog hindres i af det løfte, hendes fader har givet moderen på dødslejet. Det kan måske være lidt tæt på nutidens problemer, hvis man tænker på unge piger fra muslimske familier, som frafalder den rette tro og derfor risikerer såkaldt „æresdrab“. Men det største problem ligger sikkert ikke heri, men er nok snarere historien i historien, som fortæller om forskellen mellem kristen og muslimsk ånd. (Læs historien på side 5).

Jødepigen hørte fortællingen om ridderen fra Ungarn, der blev fanget og pint af en tyrkisk Pascha, der lod ham arbejde som en okse foran ploven. Hån og pisk fik han og for lidt næring. Hustruen og vennerne solgte og pantsatte alt for at frikøbe ham. Skæbnen ville nu, at i det næste slag skete det modsatte. Nu var det ungaren, der fangede tyrken. Tyrken forventede som det naturligste, at hævnen ville ramme ham på samme måde, som han selv havde hævnnet sig. En hævn, som både hans religion og kultur foreskriver. Denne hævn turde han ikke udsætte sig selv for, hvorfor han hemmeligt tog en gift, der ville dræbe ham i løbet af nogle timer. For sent gik det op for ham, at den kristne gengældelse er af en anden natur, nemlig tilgivelse og frigivelse. Nu ønskede han brændende at høre mere om denne lære, der rummede en sådan nåde og kærlighed, og han nåede at blive kristen, før giften gjorde sin endegyldige virkning.

Mon ikke det er lige præcist dette afsnit, som forventes at kunne genere eventuelle kræsne muslimske læsere? Det er imidlertid ikke den eneste af H.C. Andersens tekster, hvor han beskæftiger sig med forskellene mellem de tre store mono-teistiske religioner. I historien „På den yderste Dag“ skriver han om døden og siger her, at „den helligste dag blandt alle livets dage er den, vi dør på“ og skriver om sjælen, der står foran himlens port og engelen spurgte:

„Hvem er du? Sig mig din Tro og vis mig den i dine Gerninger.“

„Jeg har strengt opfyldt alle Bud! Jeg har ydmyget mig for Verdens Øjne, jeg har hadet og forfulgt det Onde og de Onde, de som går den brede Vej til den evige Fordømmelse, og jeg vil det endnu med Ild og med Sværd, dersom jeg mægter det!“

„Du er altså en af Mahomedes Bekendere!“ sagde Engelen.

„Jeg! – Aldrig.“

„Hvo som griber Sværdet, skal omkomme ved Sværdet, siger Sønnen. Hans Tro har du ikke. Er du måske en Israels Søn, der med Moses siger: Øje for Øje og Tand for Tand! En Israels Søn, hvis nidkære Gud er kun dit folks Gud!“

„Jeg er Kristen!“

„Det kender jeg ikke i din Tro og dine Gerninger. Kristi Lære er Forsoning, Kærlighed og Nåde!“

„Nåde!“ klang det gennem det uendelig Rum, og Himlens Port åbnede sig, og Sjælen svævede mod den åbne Herlighed.“

Andersen har næppe selv forestillet sig, at hans tekster ville blive gennemgået med tættekammen af oversættere i 200-året for hans fødsel, så evt. religionspolitiske ubehageligheder kunne blive fjernet, inden de kom offentligheden for øje, selv om det af „Om Årtusinder“ fra 1852 tydeligt fremgår, at Andersen har haft fornemmelser for fremtiden med omtale af fremtidens flyvemaskiner, masseturismen og kanaltunnelen mellem Frankrig og England.

Er det ikke netop i lyset af de sidste hændelser på tide at indse, at den ovenfor nævnte besynderlige form for dansk og europæisk selvrensning, som her i eksemplet med H.C. Andersens historier, ikke mere bør finde sted i misforstået tolerance. Tilpasningen medvirker også til at understøtte muslimske forestillinger om, at intet er europæerne helligt. Det må her indskydes, at det tilsyneladende alene er i de muslimske lande, der ser ud til at være problemer med ord- og tekstvalget hos H.C. Andersen.

Af radioindslagene fremgik det ikke, om den danske stat officielt støtter disse oversættelser og udgivelser, men det skulle undre mig meget, hvis ikke netop de interviewede udgjorde en del af de personer, som modtager støtte for at udbrede Andersens uprovokerende litteratur.

H.C. Andersens historier har ikke været opfattet som provokatoriske og grænseoverskridende af danske læsere i de sidste mange generationer. I samme periode har vi i Danmark udviklet et stadigt større frisind og en tolerance, som vi ikke må sætte over styr. Grundlovens bestemmelser om ytringsfrihed og censur har været en garanti for, at talte og skrevne ord måtte fremsættes inden for meget vide rammer. Og helt grotesk bliver det, hvis censurlignende tilpasninger skal ske på tekster, som har været almindeligt anvendte i hele Verden, lige siden Andersen skrev dem for 150 år siden.

Andersen besøgte på sin rejser også Tyrkiet og udtaler sig meget positivt om landet og den tyrkiske befolkning i „En digters basar“, hvilket dog ikke udelukkede, at han også kunne frembringe digte som „I Danmark er jeg født“. Andersen formåede om nogen at kombinere udlængsel og hjemstavnsfølelse.

En ting er, at der ikke er ophavsret på Andersens digtning, hvilket i dag så kan give enhver adkomst til at udgive teksterne eller til at bearbejde dem til f.eks. tegne- og spillefilm med ændret persongalleri og handling. Noget helt andet er, hvis den danske stat støtter forvanskningerne med danske skatte kroner som en del af promoveringen af H.C. Andersen og det danske land i anledning af H.C. Andersen-jubilæet.

Lad det være sagt, så det står helt klart: Offentlige skatte kroner bør ikke anvendes til indirekte censur. Forvanskninger giver anledning til forkerte opfattelser af forfatterens hensigter med værket. Det er problematisk, hvis læsere i muslimske lande ikke må få at vide, at H.C. Andersen også skrev denne type tekster, altså ikke må få kendskab til præcist det oprindelige indhold. En del af digterens historier har religiøst indhold. Bl.a. omhandler nogle forholdet til døden („Historien om en Moder“).

Terroren har mange ansigter - er dette et af dem? Accepterer vi alt, fordi vi er bange for at fornærme de fremmede kulturer, som ikke ser ud til at være bange for selv at fornærme vor egen danske kultur ved ikke at tolerere den sådan, som den er?

Kulturministeren bør undersøge spørgsmålet, om der er givet offentlig støtte til forvanskede oversættelser, og hvis sådanne oversættelser er udført med støtte, da trækker den tilbage.

Den 4. marts 2005
Jørgen Clausen

Andersen og kejseren

Da Andersen blev hædret af Preussens konge

Eller „Hvordan krigen 1848 forandrede Andersens liv“

Dette forår havde min bror arrangeret en større kunstudstilling omkring H.C. Andersens liv og rejser i Norddeutsches Landesmuseum i Hamburg-Altona. Ved den lejlighed havde jeg for første gang lejlighed til at læse et af Andersens tyske breve og blev slået af forundring over det næsten perfekte tysk, han skrev, mens jeg altid kun har hørt og læst, hvor komplet latterlig og umulig Andersen skulle have været til sprog. Hvordan kan en sådan myte opstå? Desværre har jeg i det forløbne H.C. Andersen-år hørt flere foredrag og læst flere artikler, der mere var beflittede på at bagtale geniet H.C. Andersen, hans „underlige manerer“, hans „overspændte kristne tro“ og ikke mindst „hans selvglæde og manglende evne til at kommunikere“.

Gentagelsen af disse påstande får til sidst folk til at tro på det. Men påstandene er ikke reelle. Mens Andersen stadigt kæmpede mod latterliggørelse i de intellektuelle kredse i København, skete der noget ganske andet i Tyskland. Tre år før krigen brød ud i Hertugdømmerne i året 1848 var Andersen inviteret til Berlin og mødte på Berlins slot den preussiske konge, Friedrich Wilhelm IV, der med egen hånd hængte Tysklands højeste orden på hans bryst, „Den røde ørn“. Kongen beklagede meget, at han endnu ikke havde læst nogle af Andersens eventyr, men læsningen af „Kun en spillemand“ i tysk oversættelse havde gjort et stort og mægtigt indtryk på kongen, hvorfor denne bad ham om at læse et af sine eventyr højt for forsamlingen - på tysk vel at mærke.

Læsningen sluttede med Andersens dekorerings, den første orden, Andersen havde modtaget overhovedet, hvilket bevirkede, at man herhjemme så sig nødsaget til kort efter at tildele ham Dannebrogordenen. Overalt, hvor Andersen kom frem i Berlin, så han sine eventyr ligge fremme. Den store Humboldt fortæller ham, at fra nu af vil Andersens navn og ry nå ud over alle lande, og den tyske billedhugger Rauch falder ham om halsen og kalder hans eventyr for udødelige.

Allerede 1842 havde Andersen været i Weimar og var for første gang i sit liv kørt med tog. „Nu ved jeg, hvad det er at flyve - nu kender jeg trækfuglens flugt,“ udbrød han bagefter. I Augsburg ser han de første daguerreotypier (tidlig fototeknik) og er begejstret. „Ja, her jeg har et navn anderledes, end de tror derhjemme; men kære ven, jeg vil med Guds hjælp stræbe efter at fortjene det.“ I Weimar overlæsses han med æresbevisninger, kansleren på stedet og Goethes fortrolige ven, von Müller, ledsager ham i 8 dage og fører ham til Goethes og Schillers kister i „Die Fürstengruft“. Storhertug Karl Alexander af Weimar bliver Andersens fortrolige ven og beundrer. Lange inderlige brevvekslinger (på tysk) følger efter, og

fyrsten bliver til et skjold for og en vigtig beskytter af Andersen. Andersen betragtes som arvtageren efter Goethe og Schiller, og ude på storhertugens slot fortæller han en lang række af sine første eventyr for et større publikum på tysk. Da han meddeler dette til Edvard Collin, tilføjer han: „De ler? Ja, i Danmark ler man jo altid!“

I Tyskland siger de, Andersen taler udmærket tysk, men i København udråbes han som sprogidiot. Da han kommer til Dresden i 1844 er virakken omkring Andersen så stor, at han kniber sig hårdt i øret for at føle efter, om han drømmer. Da han endelig når Berlin i 1845, tigger man ham direkte om, at han læser højt af sine eventyr på kongeslottet.

21. februar skrev han til Jonas Collin: „Jeg må enten lide overordentlig uret i alt hjemme, eller det store Tyskland står under nul i forhold til det intellektuelle Danmark!“ Andersen føler sig i Tyskland som en fyrste, i Danmark som tigger. I Tyskland blev han næsten rakt rundt som en vandrepokal med fyrstelige skrivelser og anbefalinger fra den ene konge og fyrste til den næste. Fra Dresden kommer han til Wien, hvor han berømmes af den ungarske greve Szechenye og prinsen af Vasa, og for hvem han læser flere af sine eventyr.

Da han kom hjem, fik piben en anden lyd. Andersen stod ved sit vindue, to velklædte herrer kom forbi, de så op mod Andersen, og den ene pegede på ham og sagde så højt, at Andersen skulle høre det. „Vil du se, der står vor udenlandske berømte Urangutang.“ Sådan fortæller Andersen det i „Mit livs eventyr“. Da Andersen i 1844 hører om Hauchs nyeste roman, lykønsker han ham og ønsker ham alt godt, men hører så, at modellen til den digter, som Hauch beskriver og som ender på galehuset, er H.C. Andersen selv.

Andersen vil ikke tro det, han nægter at tro, at Carsten Hauch kunne skrive noget ondt („Hvordan kunne dog den ædle Hauch tænke noget ondt?“) Men han må med smerte erkende, at det er en parodi på ham, en skandale uden lige.

Op Hauch var jo en af landets berømteste digtere, som sad på toppen af parnasset, først som lektor i Sorø, så som professor i Kiel og endelig som professor i æstetik ved Københavns Universitet. Bagvaskelse og intriger var Andersen imod, og han måtte lide meget under den intellektuelle elite i København.

Carsten Hauch, som H.C. Andersen ikke troede noget ondt om, var ondskabsfuld.

Bagvaskelse kunne også ske anonymt, som da han i Paris en hel måned inderligt længtes efter et brev fra Danmark. Da der endelig dukkede et stort brev op, var det ufrankeret og uden afsender. Det indeholdt alene et nummer af Københavnerposten med et smædedigt med titlen:

„Farvel til Andersen“

Du hvis største lyst det var at læse dine sange for folk
Og som ikke kan et fremmed sprog,
Hvordan skal det gå dig i Paris.
Hvem vil høre på dig?
Du bliver sendt tilbage i protest.
Du kan ej tysk, du kan ej dansk,
Og endnu meget mindre engelsk,
Og åbner munden du på fransk
Tror en pariser, det er bengalsk.

Ganske anderledes var de ord, som den østrigske digter Rolet improviserende brød ud i, da Andersen med storkansleren stod ved Goethes og Schillers grave. Her er Andersen forvandlet til Nattergalen og hans digte til rosers duft:

Märchenrose, die Du oftmals
Mich entzückt mit süßem Duft,
sah dich ranken um die Särge
In der Dichterstenggruft!

Und ich freute mich im Stillen,
war in tiefster Brust entzückt,
dass die dunklen Dichtersärge
spät noch solcher Zauber schmückt.

Um mit Dir an jedem Sarge
In der totenstillen Hall,
sah ich eine schmerzentzückte
träumerische Nachtigall.

Und das Duften deiner Rose
Wogte durch die Totenhall,
mit der Wehmut der in Trauer
stumgewordnen Nachtigall.

Digtet er helt i tråd med det smukke digt skrevet til ham af den svenske digter Ernst Björck i Uppsala 1865:

Der kommer han, där kommer kungen,
Vår barndoms, våra drömmars kung!
Se dikten, ur hans hjärta sprungen
Går vid hans sida, evigt ung;
Hon är hans brud, han er ej annan,
Ånden av himlen själv han fick.

Hån og ringeagt fra hans egne havde smertet Andersen dybt. Han følte sig ikke værdsat, så det var naturligt, at han drømte sig bort fra København ud på landet, hvor gudsejere venligt tog imod ham. Og endnu bedre var det at komme helt til Tyskland langt fra nid og bagvaskelse.

Engang for længe siden havde han i mørket knælet ned på scenen i Det kongelige Teater og bedt sit Fadervor i ønsket om, at Vor Herre måtte høre ham og løfte ham op som en stor digter for Danmark og verden. Men hans ønske om at blive en digter for Danmark, en nationalskjald, lod vente på sig. Så længe hans egne ikke ville have ham, så måtte han tænke på verden frem for Danmark.

I 1846 skrev Evald Collin et svarbrev til Andersen på en af hans jeremiader over den manglende anerkendelse:

„De skriver, at De er foragtet i Danmark og foragter Danmark, og det er løgn begge dele, thi i grunden forliges De og Danmark fortræffeligt og ville forliges endnu bedre, dersom de ikke var i teater i Danmark, hinc illae lacrymæ! Dette forbandede teater kommer de altid tilbage til, og det kan jeg ærgre mig over. Er dette teater da Danmark, og er De ikke andet end en teaterskribent? Er det som sådan De bliver feteret i Tyskland, er det ikke som eventyrenes forfatter? Og elsker man ikke Deres eventyr i Danmark? Måske redeligere end i Tyskland.“

Da han udgav „Mit livs eventyr“ på dansk i 1855 fastslog han offentligt, at han havde triumferet og sejret derhjemme. Han havde nået sit livs drøm, Vor Herres mål med ham, det mål, som den gode Gud havde ført ham frem til fra hans tidligste barndom. Andersen vandt ikke kun pladsen mellem Holberg og Øhlenschläger, han stillede dem begge i skyggen, måske endog foran Shakespeare og Goethe.

Omslaget kom for Andersen og for de hjemlige dompapper i 1848. Det år var et chok for Andersen.

Kong Friedrich Wilhelm, som kun tre år før havde hængt „den røde ørn“ på Andersens bryst og berømmet ham, sendte nu preussiske tropper og moderne våben til oprørerne i Slesvig og Holsten. Snart stod den tyske hær helt oppe foran Fredericias porte. Ville Danmark overhovedet overleve? Og Andersen erkendte, at han elskede sit land over alt, ligesom han elskede den gode Gud, som havde givet ham så meget. Det var ikke Danmark, han havde afskyet, det var den kreds af opblæste intellektuelle, som havde hånet ham og ikke mente, at noget godt kunne komme fra Danmark. Det var dem, som kun havde haft travlt med at „forrette nødtørft i egen rede“.

Mens Treårskrigen raser, og endnu ingen kender udfaldet, skriver Andersen sin kærlighedserklæring til Danmark:

„I Danmark er jeg født, dér har jeg hjemme,
dér har jeg rod, derfra min verden går.“

Selv hans mor får en oprejsning i sangen:

„Du danske sprog, du er min moders stemme,
så sødt velsignet du mit hjerte når.“

Hvert vers slutter med ordene:

„Dig elsker jeg! - Danmark mit fædreland!“

Men sidste vers viser i sandhed Andersens kærlighedserklæring til sit land:

„Dig elsker jeg! - Danmark, min kærlighed!“

Dette sidste vers ændres desværre siden (af hvem?), så det bliver identisk med de andre versslutninger.

Sangen, der af mange ønskes som den officielle danske nationalsang, offentliggøres første gang den 3. maj 1850 i bladet „Fædrelandet“.

Andersens kærlighed til Jylland giver han ord nogle år senere med sangen: „Jylland mellem tvende have som en runestav er lagt.“ Her maler han med ord, så man kan se alt for sig. Digtet blev til på en rejse gennem den jyske hede i karet fra Randers til Viborg 1859.

Andersen udtrykker sin kærlighed til sit land og forliger sig nødtvungent med sine københavnske fjender. Selv de måtte med tiden anerkende Andersens storhed eller vælge at tie. Men dem, der kan noget, som elsker deres land og tror på deres Gud, ses der stadig skævt til i samme kredse. Det er fremdeles parnasset, dem som dengang hånedes Andersen. De taler om oplysning, men lever i mørket.

Rolf Slot-Henriksen

*Illustration
fra
Den
lille
Havfrue*

H.C. Andersen og det danske sprog

H.C. Andersen har på mange måder påvirket det danske sprog, men hvad de færreste tænker over, er at mange danske ordsprog direkte er sprunget ud af hans eventyr. Ordsprog kan komme vidt forskellige steder fra.

Fra Biblen for eksempel. Man kan tænke på ord og ordsprog som jeremiade, at komme i den 11. time, at være i den 7. himmel, at sætte sit lys under en skæppe, rende fra Herodes til Pilatus, kaste perler for svin, gå gennem den snævre port, vaske sine hænder i uskyld, de første skal blive de sidste etc. Men også den danske salmebog har påvirket vore ordsprog, især gennem de danske morgen- og aftensalmer, som gennem menneskealdre flittigt blev lært udenad:

For eks.: Lykken gækker store små.

Lykkens lunefulde spil leger ej med sjæle.

Gud give os at skinne så som himmellys skønt af de små.

Sol opstår, og sol nedgår, når den har gjort sin gerning.

Morgenstund har guld i mund.

Gud ske tak og lov! Vi så dejligt sov.

Dagen går med raske fjed, dagens børn må ile.

Fandt ved kvæld kun sjælen fred, gik det, som det skulle.

etc.

Her er det især Ingemann og Grundtvig, som har skabt udødelige ordsprog, som mange anvender uden at tænke over, at det er fra salmevers. Men på samme måde har H.C. Andersens eventyr gået deres sejrsgang og er gået ind i det danske sprog som mundheld og ordsprog. Mange af ordsprogene er samtidig titler på kendte eventyr:

At koge suppe på en pølsepind.

At være en standhaftig tinsoldat.

At være en Klodshans.

Her er så varmt, at man kan stege hanekyllinger.

At have øjne som tekopper.

Kejserens nye klæder.

At være en grim ælling.

Hvad fatter gør er altid det rigtige.

At se i Gud Faders billedbog.

Hun duede ikke.

Hyp, alle mine heste.

Det er ganske vist.

En lille fjer kan nok blive til fem høns. (Det er ganske vist).
Det kom i avisen, og det blev trykt, og det er ganske vist. (Det er ganske vist).
Jo mere jeg piller mig, des dejligere bliver jeg. (Det er ganske vist).
Aldrig dør den, som ser den dejligste rose. (Den yndigste rose)
Forgyldning forgår, men svinelæder består. (Det gamle hus).
Det var så dejligt ude på landet. (Den grimme ælling).

H.C. Andersen anvendte også vers og ordsprog fra salmebogen i sine eventyr. Kendt er især Brorsons vers: „Roserne vokse i dale, der får vi barn Jesus i tale“, som Andersen skrev hele to eventyr over.

Du kan sikkert selv finde mange flere ordsprog, som H.C. Andersen indirekte har bragt ind i vort sprog. Brugen af ordsprog varierer meget fra familie til familie og fra landsdel til landsdel. En stor samling på op mod 1000 ordsprog kan findes på dansk kulturs hjemmeside www.danskkultur.dk

Rolf Slot-Henriksen

Den lille pige med svovlstikkerne

Andersen bag dødens port

Hans Christian Andersen og hans eventyr er i tidens løb blevet analyseret fra alle tænkelige vinkler og kanter. Et element, som går igen, er, at et meget stort antal eventyr handler om prinser og prinsesser, hvilket var et naturligt emne pga. Andersens tilknytning til de adelige kredse, Andersen færdedes i, ikke mindst i hans første år, idet flere eventyr blev til, mens han turnerede mellem forskellige tyske fyrstehuse. Her blev der taget vel imod hans eventyr om prinsessen på ærten, Klodshans og kejserens nye klæder.

Et andet element, som går igen i langt flere eventyr, er Andersens kredsen omkring døden og det kristne evangelium, hvilket er forbundet med hans dybe taknemlighed mod den kære Gud, som han havde bedt om berømmelse og som gjorde ham til en stor digter. Du skal ikke spotte Gud og de døde, de vil hjælpe dig, hvis du tror, hvilket fremgår af eventyret „Rejsekammeraten“. Den fattige dreng hindrer, at en mand, som ikke kunne betale sin gæld, væltes ud af sin kiste i kirken. Som tak følger den døde fra da af drengen som en mægtig skytsengel og rejseledsager livet igennem.

Andersens tema kan sammenfattes med ordene på dette eventyr:

„Den helligste dag blandt alle livets dage er den, vi dør på. Det er den yderste dag, den hellige, store forvandlingsdag. Har du rigtigt alvorfuldt tænkt over denne mægtige, visse sidste time her på jorden?“

Det er den time, det øjeblik, som Andersen beskriver, da han fortæller om den lille pige med svovlstikkerne, som sidder nytårsaften og fryser ihjel ved husmuren. Da hun stryger de sidste svovlstikker i bundtet for at varme sig, ser hun Guds underfulde lys - „og i lyset så hun mormor, den eneste, som havde været god mod hende, men som nu var død. „Mormor,“ råbte den lille, „o, tag mig med! Jeg ved, du er borte, når svovlstikken går ud.“ - Og hun strøg i hast den sidste rest svovlstikker, hun vil ret holde på mormor, og svovlstikkerne lyste med sådan en glans, at det var klarere end ved den lyse dag. Mormor havde aldrig før været så smuk, så stor. Hun løftede den lille pige op på sin arm, og de fløj i glans og glæde, så højt, så højt, og der var ingen kulde, ingen hunger, ingen angst, - de var hos Gud. Men i kroen ved huset sad i den kolde morgenstund den lille pige med røde kinder, med smil om munden - død, frosset ihjel den sidste aften i det gamle år. Nytårs morgen gik op over det lille lig, der sad med svovlstikkerne, hvoraf et knippe var brændt. Hun har villet varme sig, sagde man. Ingen vidste, hvad smukt hun havde set, i hvilken glans hun med gamle mormor var gået ind til nytårs glæde.“

Mærkeligt er det i denne sammenhæng, at et meget stort antal eventyr minutiøst beskriver ikke blot dødsprocessen, men også den åndelige proces, som vi kalder

nærdødsoplevelsen, hvor den døende forlader sin fysiske krop, ser ned på denne, for at blive ledsaget ind i en anden og lysere himmelsk verden. En parallel til „den lille pige med svovlstikkerne“ er denne beretning: „Mens jeg var præst i S., blev en lille pige på ca. 10 år syg. Det oplystes efter hendes død, at hun led af meningitis. Forældrene kom aldrig i kirken og levede dårligt sammen, men barnet søgte søndagsskolen i kirken. Jeg ville besøge dem, men da jeg kom derop, var barnet lige død. Hun lå endnu urørt i sin seng. Moderen fortalte mig nu under gråd om barnets sidste øjeblikke. Moderen havde siddet ved sengen, da barnet pludselig bad hende om at bede Fadervor med sig. Denne anmodning kom meget overraskende for moderen, da hun aldrig havde bedt med sit barn, og hun svarede da, om hun ikke kunne bede Fadervor alene. Den lille begyndte da at bede Fadervor højt, men da hun var kommet midtvejs, sagde hun pludselig: „Kan du se mor, at Guds engel står ved fodenden af sengen?“ Moderen kunne intet se, men blev forskrækket og sagde: „Guds engel, hvad vil han?“ - „Ja, Guds engel, og nu kommer han og tager din lille pige,“ svarede barnet, bøjede sig tilbage på hovedpuden og var død.

Da en pige på 13 år døde, sad hendes mor hos hende. Moderen ser da en skygge ved sengen, hvilket pigen opdager og spørger: „Hvad ser du, mor?“ I sit brev skriver moderen: „Jeg havde den svaghed at svare: Jeg ser intet. Men min pige sagde bebrejdende: Jo, jeg ved, hvem du ser, det er far, og han siger, han er sendt for at hente mig.“ Faderen var død året før. Umiddelbart efter døde pigen med et lykkeligt smil, men moderen skammede sig over sin vantrø og sit løgnagtige svar til sin døende pige. Jeg har i nu 28 år arbejdet med nærdødsoplevelser og skrevet fire bøger om emnet. Den slags erfaringer er meget almindelige, hvis man som præst er åben og lytter. En nærdødsoplevelse er en åndelig erfaring, som personer har, mens de er døden nær eller er kortvarigt klinisk døde.

Nærdødsoplevelser er et problem for ateismen som materialistisk ideologi, idet dens tilhængere altid har hævdet at have videnskaben på deres side: den såkaldt videnskabelige ateisme. Men med fremvæksten af en kompetent forskning i nærdødsoplevelser (den såkaldte NDO-forskning) har ateismen fået alvorlige forklaringsproblemer. Nærdødsoplevelser giver nemlig de døende en erfaring af en åndelig verden så fuldkommen real og virkelig, at enhver diskussion om Guds, sjælens eller den åndelige verdens eksistens ikke mere er relevant efter oplevelsen. Dette er et foruroligende faktum, som tilhængere af den materialistiske ateisme har svært ved at takle.

Efter at have interviewet flere hundrede børn i alderen fra 9-13 om engles udseende, møder man altid samme forestilling, at engle har vinger og glorie nærmest som en svævende ring over hovedet. Men børn, som har været klinisk døde, undrer sig over, at de engle, som de så, var ganske anderledes end deres forestillinger,

for de var uden vinger og uden glorie, men de lyste. Også voksnes engleforestillinger kan blive gjort fuldstændigt til skamme, nogle oplever dem blot som et kraftigt lys, nogle som en strålende „komet“, medens andre kun ser overkroppen.

Nærdødsoplevelser opleves som en erfaring af at forlade den materielle krop, genopleve sit liv på sekunder, møde afdøde pårørende og blive suget ind i et lys med Guds nærvær. Mange kan efter at have været klinisk døde i forbindelse med ulykker minutiøst fortælle, hvad de så, mens de svævede over ulykkesstedet, beskrive hændelsen, redningsfolk og hjælpere i detaljer, dvs. forhold, som de reelt ikke ville have kunnet fortælle om, med mindre nærdødsoplevelsen var en realitet.

Oplevelsen omfatter forskellige elementer:

1. at blive hentet af a) Jesus - b) dæmoner - c) engle - d) pårørende, som er døde.
2. af at forlade kroppen og se ned på den døde krop ovenfra.
3. undertiden en erfaring af at komme gennem en tunnel.
4. at nå ind i et lys og opleve en fred, som identificeres med Gud. At opleve Guds/ Jesu nærvær.
5. genopleve sit liv igen i detaljer og ofte ledsaget af kommentarer til ens handlinger.
6. at møde afdøde pårørende.
7. at blive ført gennem himlen og/eller helvede af Jesus.
8. at blive frelst ud af mørket eller komme til en tærskel, som ikke må overskrides.

En minutiøs beskrivelse af en dødsoplevelse finder vi i flere eventyr f.eks. den lille havfrues død: „Endnu engang så hun med halvbrustne blik på prinsen. Nu stod solen frem af havet, lyse stråler faldt så varmt på det dødskolde havskum, og den lille havfrue følte ikke til døden, hun så det klare lys, og oppe over hende svævede hundreder gennemsigtige, dejlige skabninger; hun kunne gennem dem se skibets hvide sejl og himlens røde skyer, deres stemme var melodi, men så åndig, at intet menneske kunne høre dem, uden vinger svævede de ved deres egen lethed gennem luften. Den lille havfrue så, at hun havde et legeme ligesom de, det hævede sig mere og mere op af skummet. ”Til hvem kommer jeg?” sagde hun, og hendes stemme klang som de andre væseners, så åndigt, at ingen jordisk musik kan gengive det... Og den lille havfrue løftede sine klare arme op mod Guds sol...”

Vægterens død i eventyret „Lykkens galocher“ slår samme tema an. Her møder vi som i eventyret „Snedronningen“ Andersens kritik af ateismen. I „Snedronningen“ møder vi Kaj, som er blevet kysset af frostens dronning, der gør hans hjerte til is, så han som en anden fange stivfrossen sidder og kæmper med sig selv i snedronningens hvide, kolde palads.” Kaj gik og slæbte på nogle skarpe, flade isstykker, som han lagde på alle mulige måder, for han ville have noget ud deraf.

Han lagde figurer, de allerkunstigste, det var forstands-isspillet. For hans øjne var figurerne af allerhøjest vigtighed... Men der var et ord, som han aldrig kunne finde ud af at lægge, som han just ville. Det ord var evigheden. Og snedronningen havde sagt: Kan du finde det ord, skal du være din egen herre, og du vil få hele verden.“

Først da Kaj gennem lille Gerdas kærlighed erkender sandheden i ordene „Roserne vokser i dale, der får du barn Jesus i tale,“ bliver han fri, men da er et helt liv svundet bort. Kaj og Gerda sidder som to gamle mennesker, døden står for døren.

Kritikken af forstandsspillet møder vi igen i „Lykkens Galocher“, hvor studenten selvglad siger: „Når vi dø, flyve vi fra den ene til den anden. Det er løgn, men artig kunne det være. Gid jeg kunne, så kunne kroppen blive her!“ H.C. Andersen fortsætter: „Se, der er visse ting i verden, man må være meget forsigtig med at udtale. Hør bare hvordan det gik...“

Så fortæller han om vægterens død. Han dør på trappen, og stjernen falder ham ud af hans hånd. „Hvad os mennesker angår, da kende vi jo næsten alle hurtigheden ved damp... vi har prøvet jernbaner, dog denne flugt er som sneglens march mod den hurtighed, lyset tager, det flyver nitten millioner gange hurtigere end den bedste væddeløber. Døden er et elektrisk stød, vi få i hjertet, på elektricitetens vinger flyve den frigjorte sjæl. Otte minutter og nogle sekunder er sollyset om en rejse over 20 millioner mile. Med elektricitetens hurtigpost behøver sjælen færre minutter for at gøre samme flugt. Rummet mellem kloderne er for den ej større, end det i en by er for os mellem vore venners huse. Imidlertid koster dette elektriske hjertestød os legemets brug hernede. Få sekunder var vægteren om at flyve de to og halvtredsindstyve tusinde mile... Der var så mange åndelige skabninger, og alle vistnok hvad vi vil kalde mennesker, men de så så ganske anderledes ud end vi.“

Vægteren er død og bringes på hospitalet, men da de tager galocherne af ham, kommer der liv i manden. Andersen slutter: „Vi kan trøste os med, at sjælen er snildest, når den er på egen hånd. Legemet gør den kun dum.“ Legemet er her på jorden „en prøvetid“, som Andersen skriver i „Den lille havfrue“. Snart skal vi dø og træde frem for Vor Herre. „Men også tidligere kunne vi komme der, hviskede en.“ Hvem ved? Gud ved!

Rolf Slot-Henriksen

Hvem er Foreningen Dansk Kultur?

Ifølge foreningens vedtægter ønsker vi at værne om den danske kultur på grundlag af vore kristne værdier.

Endvidere ønsker vi at styrke sproget og værne om demokrati, ytringsfrihed, ligestilling mellem kønnene og Grundloven af 1953.

Gaver kan indbetales på giro 1-688-7250

Bliv medlem ved at kontakte tlf. 75 81 67 50
eller ved at udskrive tilmeldingsblanket fra hjemmesiden.

Medlemskab koster: kr. 225 for enlige
                                  kr. 325 for ægtepar
                                  kr. 175 for studerende og pensionister
                                  kr. 225 pensionistægtepar

Foreningens hjemmeside: www.danskkultur.dk
Se også hjemmesiden: www.islaminfo.dk